Elinvoimakeskus

KAAKKOIS-SUOMEN ELINVOIMAKESKUKSEN
VESIHUOLTOYKSIKKÖ

Vesihuollon mittarointiraportti 2025

Julkaistu 24.3.2026

Taustaa

Elinvoimakeskus

Sisältö

- Pääset navigoimaan raportin sisältöön teemakartan kuvakkeita klikkaamalla.
- Tuplanuoli-kuvakkeesta pääset takaisin raportin sisällysluetteloon.
- Lisäksi kuvaajien kohdalla löydät nuoli-kuvakkeen, jolla pääset palaamaan sivuun, jossa kuvaajaa käsiteltiin.

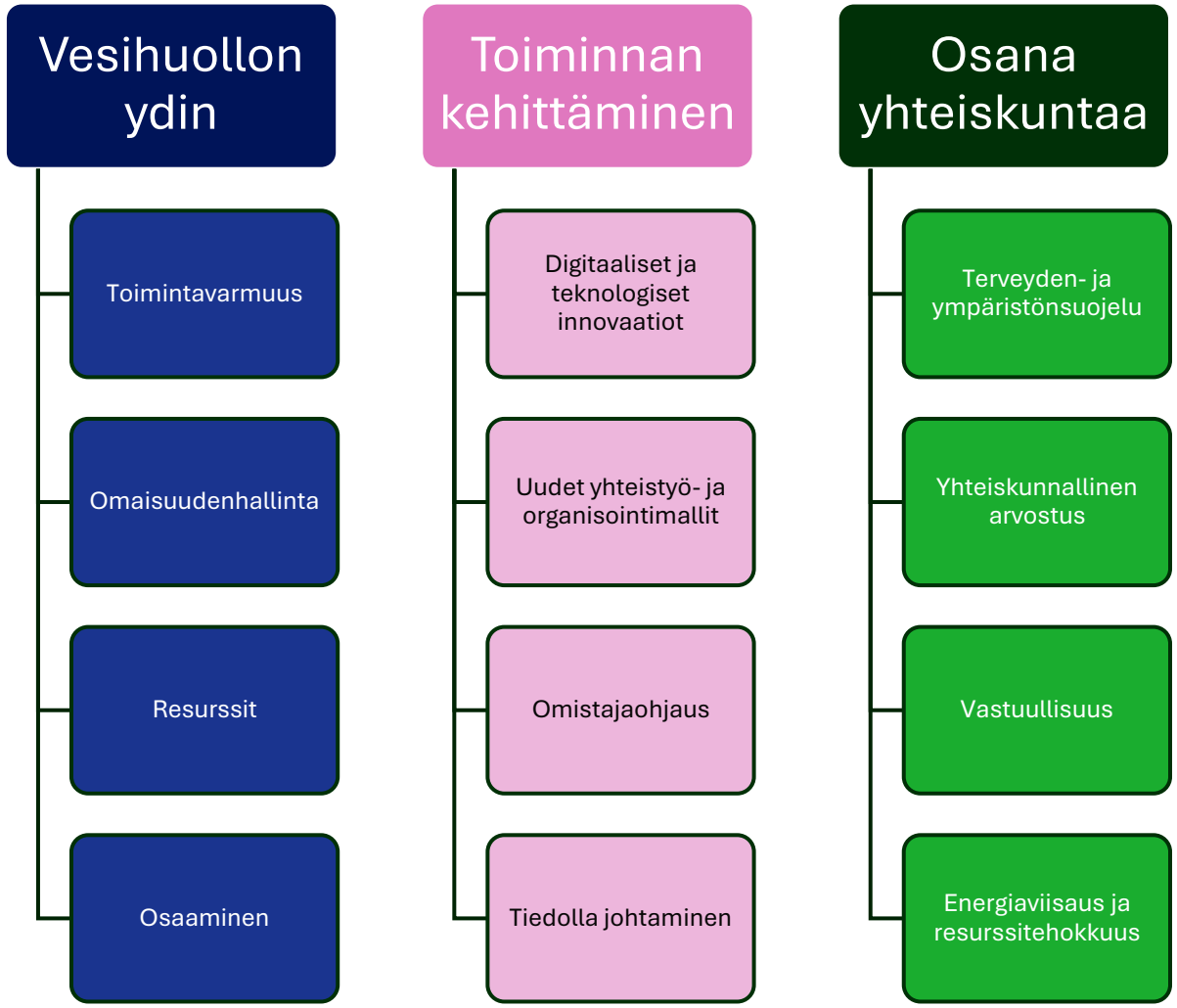

Yhteenveto

Elinvoimakeskus

Taustaa

Alueelliset vesihuoltostrategiat ovat valmistuneet vuoden 2023 loppuun mennessä. Kyseessä on vesihuoltotoimijoiden yhteiset strategiat, joiden koordinointivastuu oli silloisella ELY-keskuksella (nykyinen elinvoimakeskus). Strategiat toimenpidesuunnitelmineen on laadittu laajassa yhteistyössä vesihuollon sidosryhmien kanssa ottaen huomioon valtakunnallisen vesihuoltouudistustyön mukanaan tuomat suositukset ja toimenpiteet.

Alueellisilla vesihuoltostrategioilla vastataan toimintaympäristön muutoksiin ja tuetaan YK:n kestävän kehityksen sekä kansallisen vesihuoltouudistuksen tavoitteita. ELY-keskuksessa käytiin strategioiden tavoitteet ja toimenpiteet läpi sekä koottiin niistä yhteiset, kaikkia alueita koskettavat kolme pääteemaa, joiden alla on yhteensä 12 alateemaa. Näiden yhteisten teemojen valtakunnalliseksi seuraamiseksi on laadittu mittaristo.

Osa mittaroinnissa tarvittavista tiedoista saadaan suoraan ympäristöhallinnon tietojärjestelmistä, osa muilta viranomaisilta ja osa muista avoimista tietolähteistä. Pääosa tiedoista tarvitaan kuitenkin suoraan vesihuoltolaitoksilta ja niitä kerätään vuosittain *mittarointikyselyllä*.

Mittareilla saadaan karkea kuva suomalaisen vesihuollon tilanteesta. Tulevina vuosina tiedon kertyessä saadaan näkyviin kehityssuuntia vertaamalla eri vuosien tuloksia keskenään ja pystytään arvioimaan ollaanko strategioiden suhteen menossa oikeaan suuntaan.

Tausta

Elinvoimakeskus

Raportin rakenne

- Raportti on jäsennelty strategioista tunnistettuihin kolmeen pääteemaan sekä näiden alateemoihin kuvan mukaisesti.
- Kunkin alateeman kohdalla esitetään aluksi yleiskuvaus käytetyistä mittareista ja tuloksista. Tämän jälkeen esitetään tarkemmat kuvaajat yksittäisistä tuloksista.
- Samoja mittareita käytetään kuvaamaan useampaa teemaa. Tästä johtuen osa kuvaajista toistuu tässä raportissa useampaan otteeseen.

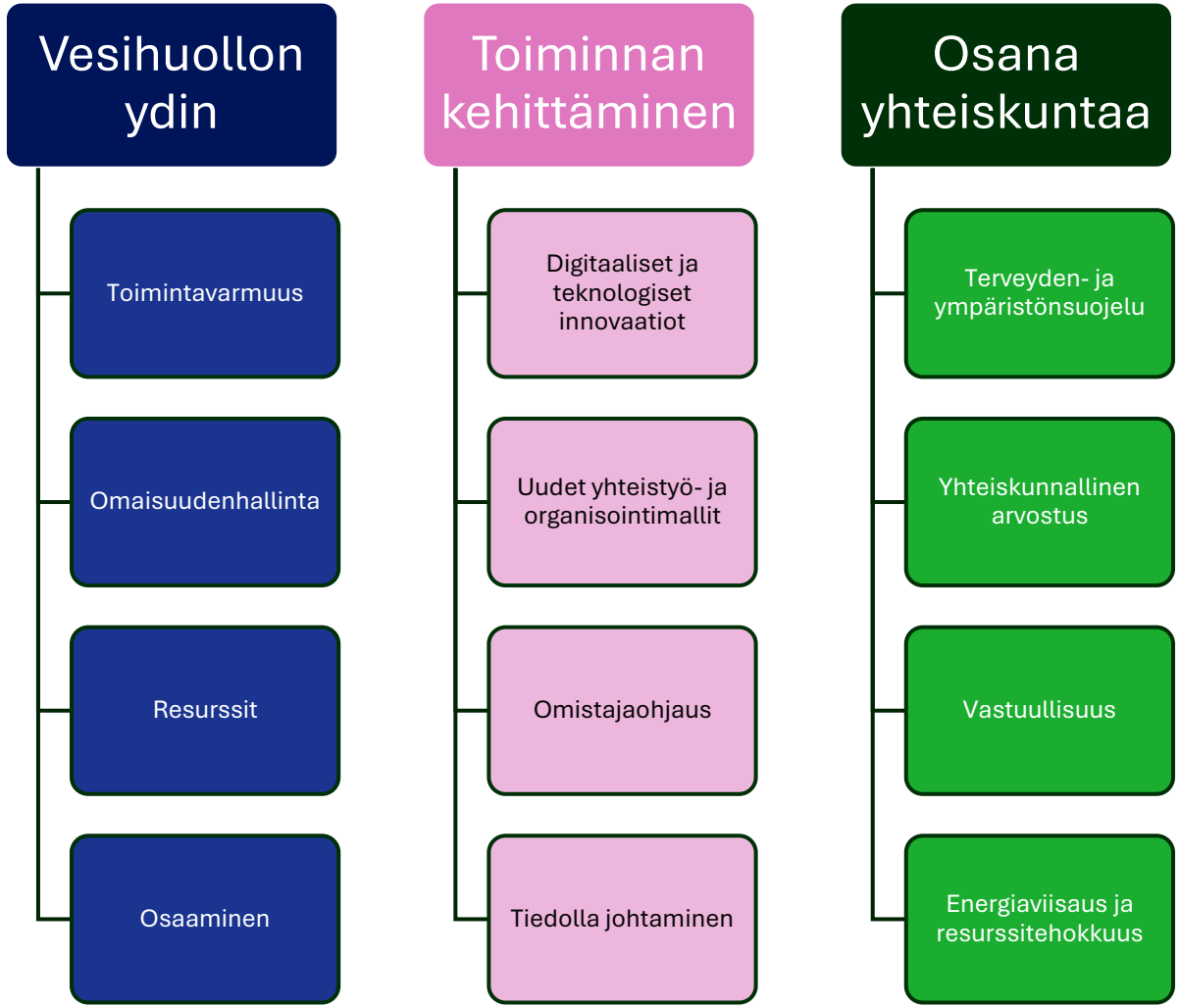

<<

Yhteenveto

Elinvoimakeskus

Alueelliset vesihuoltostrategiat

- Itäisen ja eteläisen Suomen vesihuoltostrategia 2050
  – Yhdessä tekemällä vastuullista vesihuoltoa
- Läntisen Suomen vesihuoltostrategia 2050
  – Päätöksiä kestävän vesihuollon puolesta
- Pohjoisen Suomen vesihuoltostrategia 2050
  – Kirkkaasti paras – uudistuvaa pohjoista vesihuoltoa osaamisella ja yhteistyöllä

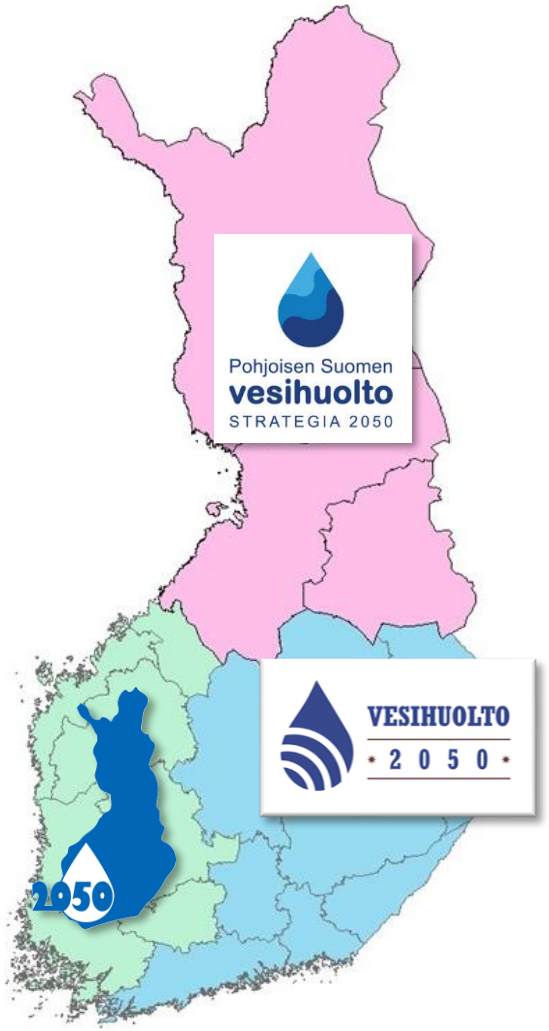

<<

Elinvoimakeskus

Mittarointikyselyn taustaa

Mittarointikysely toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2024. Kysely on tarkoitus toteuttaa jatkossa vuosittain ja aikasarjojen avulla saadaan näkyviin kehityssuuntia, joiden avulla pystytään arvioimaan, ollaanko etenemässä oikeaan suuntaan suhteessa strategioiden tavoitteisiin.

Vuonna 2025 kyselyyn lisättiin muutama kysymys, muutettiin osan kysymysten muotoilua ja tarkennettiin selitetekstejä. Muokatut kysymykset on merkattu tähdellä* ja lisäselitteellä. Näiden tulosten kohdalla on huomioitava, että muutokset tuloksissa voivat johtua kysymyksiin tehdyistä muokkauksista.

Vuoden 2024 tulokset koskevat edellistä kalenterivuotta eli vuotta 2023. Tässä raportissa käsiteltävät tulokset koskevat puolestaan edellistä kalenterivuotta eli vuotta 2024. Selvyyden vuoksi raportissa käytetään kyselyn tekovuosia eli 2024 ja 2025.

Tässä raportissa vuoden 2024 tulokset on esitetty muuttujasta riippuen joko suluissa (2024) tai suoraan kuvaajassa.

Elinvoimakeskus

Mittarointikysely 2025

Webropolilla toteutettu mittarointikysely lähetettiin 1234:lle vesihuoltolaitokselle. Kysely oli auki 20.5.2025–1.9.2025. Kysymykset koskivat vuotta 2024.

Vastauksia saatiin 529 kappaletta (vastausprosentti on 43 %). Kunkin kysymyksen kohdalla vastaajien lukumäärä on kuvattu N:llä (ja suluissa oleva luku kuvaa vuoden 2024 vastausmääriä).

Taustakysymyksiin annettujen vastausten perusteella tulosten arvioitiin edustavan maantieteellisesti, laitosten kokoluokan ja toimintamuodon osalta suomalaista vesihuoltokenttää melko hyvin. Tarkkaa edustavuutta on kuitenkin vaikea arvioida, koska esimerkiksi tarkkaa tietoa suomalaisen vesihuoltokentän laitosten kokojakaumasta ei ole, eikä saatavissa olevia tietoja pysty suoraan vertaamaan laitoksiin, joille kysely lähetettiin. Seuraavilla sivuilla on esitetty yleisiä taustatietoihin perustuvia kuvaajia, joiden perusteella voidaan arvioida aineiston edustavuutta.

Kysely oli vastattavissa suomeksi ja ruotsiksi. Ruotsiksi vastauksia saatiin 13.

Vuonna 2024 kysely lähetettiin 1340:lle vesihuoltolaitokselle ja vastauksia saatiin 421 (vastausprosentti 31 %). Kyselyn jakelussa oli siis reilu 100 laitosta vähemmän, mutta vastauksia saatiin tästä huolimatta reilu sata enemmän. Vastausten edustavuudessa ei tapahtunut mainittavia muutoksia.

TAUSTAA/AINEISTON EDUSTAVUUS

Alueellinen kattavuus

Elinvoimakeskus

N = 529 (421)

ELY-keskus	Maakunta	Vastausten lkm n (2024)	Kysely lähetetty* (2024)	Alueittainen vastausprosentti (2024)
Uudenmaan ELY-keskus	Uusimaa	32 (34)	104 (115)	31 (30) %
Varsinais-Suomen ELY-keskus	Varsinais-Suomi	38 (30)	153 (232)	39 (20) %
	Satakunta	21 (17)		
Pirkanmaan ELY-keskus	Pirkanmaa	53 (36)	125 (120)	42 (30) %
Hämeen ELY-keskus	Kanta-Häme	17 (10)	64 (64)	50 (27) %
	Päijät-Häme	15 (7)		
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Kymenlaakso	26 (25)	71 (130)	46 (30) %
	Etelä-Karjala	7 (14)		
Etelä-Savon ELY-keskus	Etelä-Savo	10 (12)	27 (45)	37 (27) %
Pohjois-Savon ELY-keskus	Pohjois-Savo	71 (49)	149 (45)	48 (42) %
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	Pohjois-Karjala	22 (22)	56 (56)	56 (39) %
Keski-Suomen ELY-keskus	Keski-Suomi	49 (43)	137 (127)	36 (34) %
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	Etelä-Pohjanmaa	34 (22)	151 (131)	38 (28) %
	Pohjanmaa	18 (13)		
	Keski-Pohjanmaa	6 (2)		
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	Pohjois-Pohjanmaa	46 (38)	105 (111)	44 (34) %
Kainuun ELY-keskus	Kainuu	17 (13)	33 (34)	52 (38) %
Lapin ELY-keskus	Lappi	47 (34)	100 (102)	47 (33) %

* Luvuissa ei ole huomioitu toimimattomia osoitteita

< <<

Elinvoimakeskus

Laitoksen kokoluokka*

N = 529 (421)

	n 2025	n 2024
Alle 2000 asukasta	394	331
2 000-10 000 asukasta	75	47
Yli 10 000-50 000 asukasta	47	26
Yli 50 000 asukasta	13	17

*Vuoden 2024 kyselyssä laitoksen kokoa kysyttiin kuuteen eri kokoluokkaan jaettuna. Vuoden 2025 kyselyssä kaksi pienintä kokoluokkaa on yhdistetty keskenään ja vastaavasti kaksi suurinta kokoluokkaa on yhdistetty keskenään. Kokoluokkien rajoissa ei tapahtunut muutoksia.

Elinvoimakeskus

Laitoksen toimintamuoto*

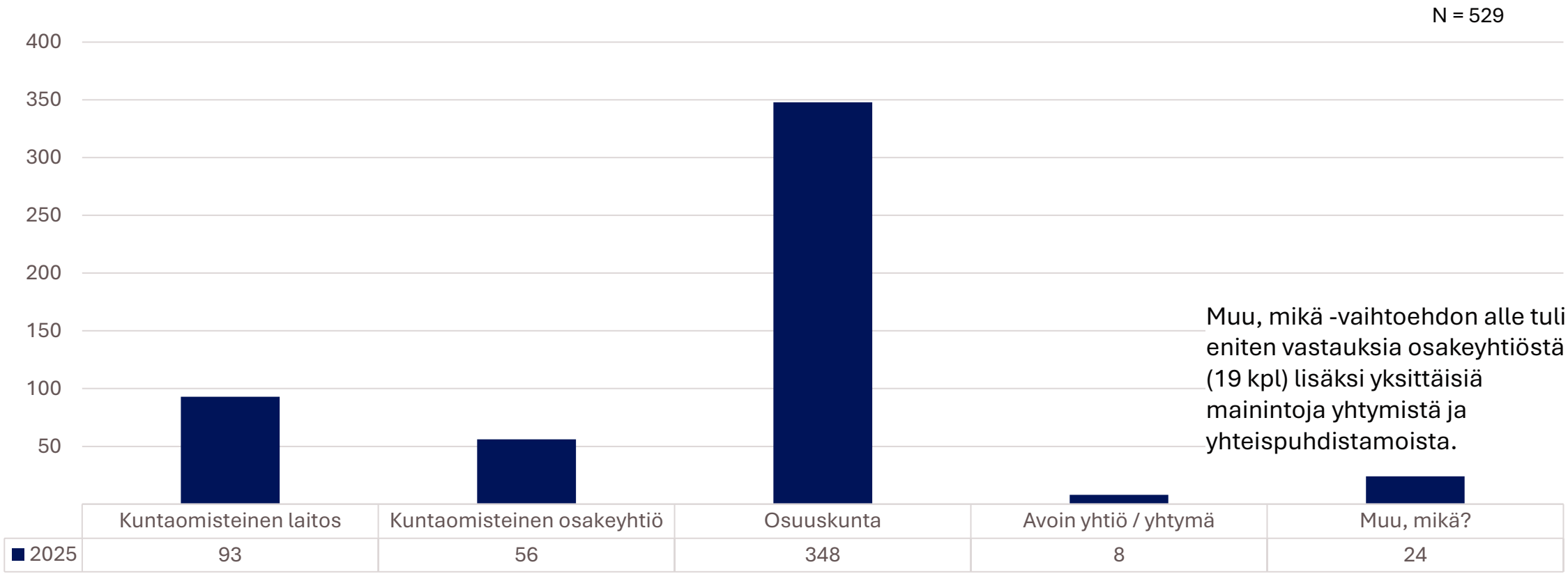

*Uusi kysymys vuodelle 2025

< <<

Elinvoimakeskus

Laitoksen toimiala

N = 529 (421)

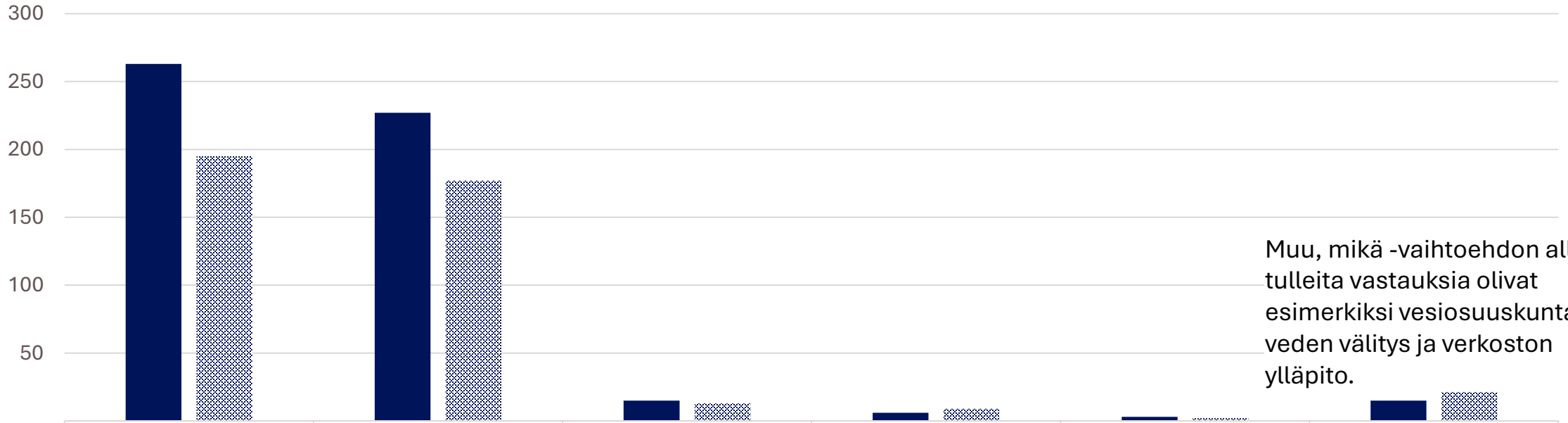

Muu, mikä -vaihtoehdon alle tulleita vastauksia olivat esimerkiksi vesiosuuskunta, veden välitys ja verkoston ylläpito.

	Vesi- ja viemärilaitos	Yksinomaan vesilaitos	Yksinomaan viemärilaitos	Tukkuvesilaitos	Tukkuviemärilaitos	Muu, mikä?
2025	263	227	15	6	3	15
2024	195	177	13	9	2	25

< <<

Vesihuollon ydin

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskus

Toimintavarmuus 1/2

Vesihuollon toimintavarmuutta voidaan tarkastella epäsuorasti seuraavien mittarointikyselyn tulosten avulla:

- Häiriötilanneharjoitusten määrä
- Digitalisaatiosuunnitelma/Digistrategia
- Vesihuoltolaitoksen tietoturvallisuuden itsearviointi (kybermittari)

Vastanneista laitoksista 59 % ei ole osallistunut häiriötilanneharjoituksiin vuoden 2024 aikana. Osallistumattomien laitosten osuus on laskenut edellisestä vuodesta (72 %), mutta osuutta voidaan pitää vieläkin huolestuttavan suurena ja on toivottavaa, että kaikissa laitoksissa harjoiteltaisiin vähintäänkin itsenäisesti häiriötilanteiden varalta, mutta mielellään myös yhteistyössä muiden kanssa.

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia on vain 10 %:lla vastanneista laitoksista. Suunnitellusti ja järjestelmällisesti toteutettu digitalisaatio edesauttaa laitoksen toimintavarmuuden kehittämistä muun muassa hyödyntämällä automaatiota häiriötilanteiden mahdollisimman varhaiseen havaitsemiseen ja ennaltaehkäisyyn.

Vain 13 % (6 %) vastanneista laitoksista on tehnyt tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai jonkun muun tietoturvan auditoinnin. Toki on huomioitava, että kybermittari on ollut käytettävissä vasta muutaman vuoden ajan.

Elinvoimakeskus

Toimintavarmuus 2/2

Voidaan sanoa, että edellä käsitellyt mittarit kuvaavat sitä, miten vesihuollossa on harjoiteltu ja kehitetty toimintavarmuutta. Ne eivät suoraan mittaa varsinaista vesihuollon toimintavarmuutta.

Talousveden osalta toimintavarmuutta voidaan arvioida myös varmuusluokituksen pohjalta.

FCG Oy toteuttaa vuosittain kunnille yhdyskuntateknisiä palveluita koskevan kyselyn[1], jossa kartoitetaan kuntalaisten näkemyksiä palveluiden laadusta. Vuonna 2025 kysely toteutettiin 22:ssa kunnassa (vuonna 2024 mukana oli 28 kuntaa). Mukana on erisuuruisia kuntia ja voidaan ajatella, että tulokset ovat yleistettävissä laajemminkin. Kyselyssä kysytään muun muassa vastaajien kokemuksia vesihuoltoon liittyvistä palvelukatkoista viimeisen 12 kuukauden aikana. Vastausten pohjalta laaditaan tunnuslukumittarit (asteikot 1 = erittäin huono … 5 = erittäin hyvä), jonka tulosten perusteella voidaan arvioida suomalaisen vesihuollon toimintavarmuuden olevan hyvällä tasolla.

- Talousveden laatu: **4,75** (4,77)
- Talousveden toimintavarmuus: **4,67** (4,65)
- Jätevesiviemärien toiminta: **4,66** (4,69)

[1]Tulokset on koostettu osallistuneiden kuntien raportteihin. Esimerkkinä Kuopion raportti, josta on nähtävissä kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden kuntien tulokset.

Elinvoimakeskus

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä, joihin laitos on osallistunut viime vuoden aikana

N = 529 (421)

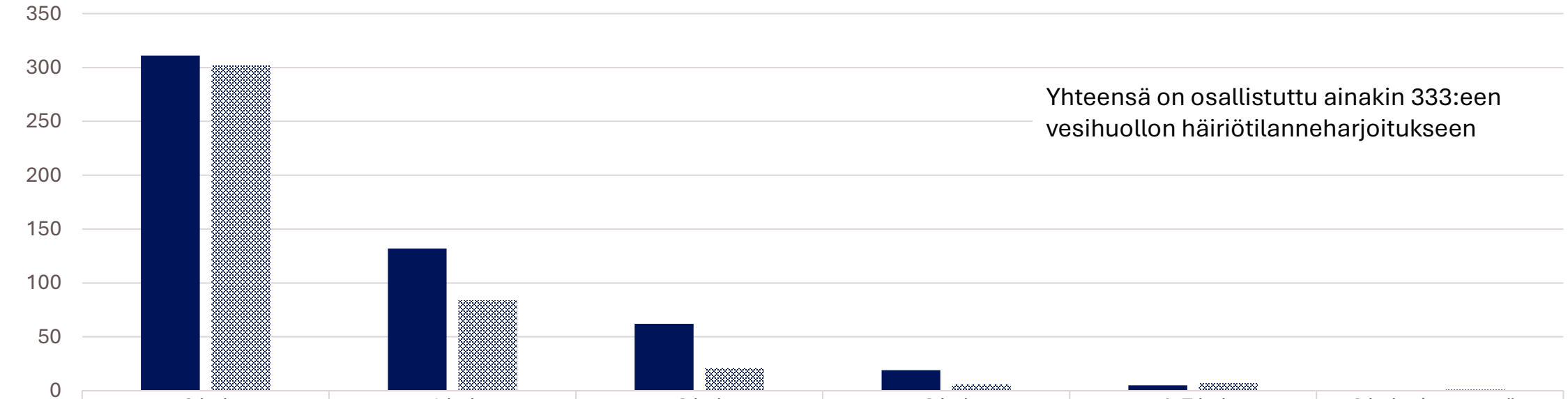

Yhteensä on osallistuttu ainakin 333:een vesihuollon häiriötilanneharjoitukseen

	0 kpl	1 kpl	2 kpl	3 kpl	4–7 kpl	8 kpl tai enemmän
2025	311	132	62	19	5	0
2024	302	84	21	6	7	1

< <<

Elinvoimakeskus

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia

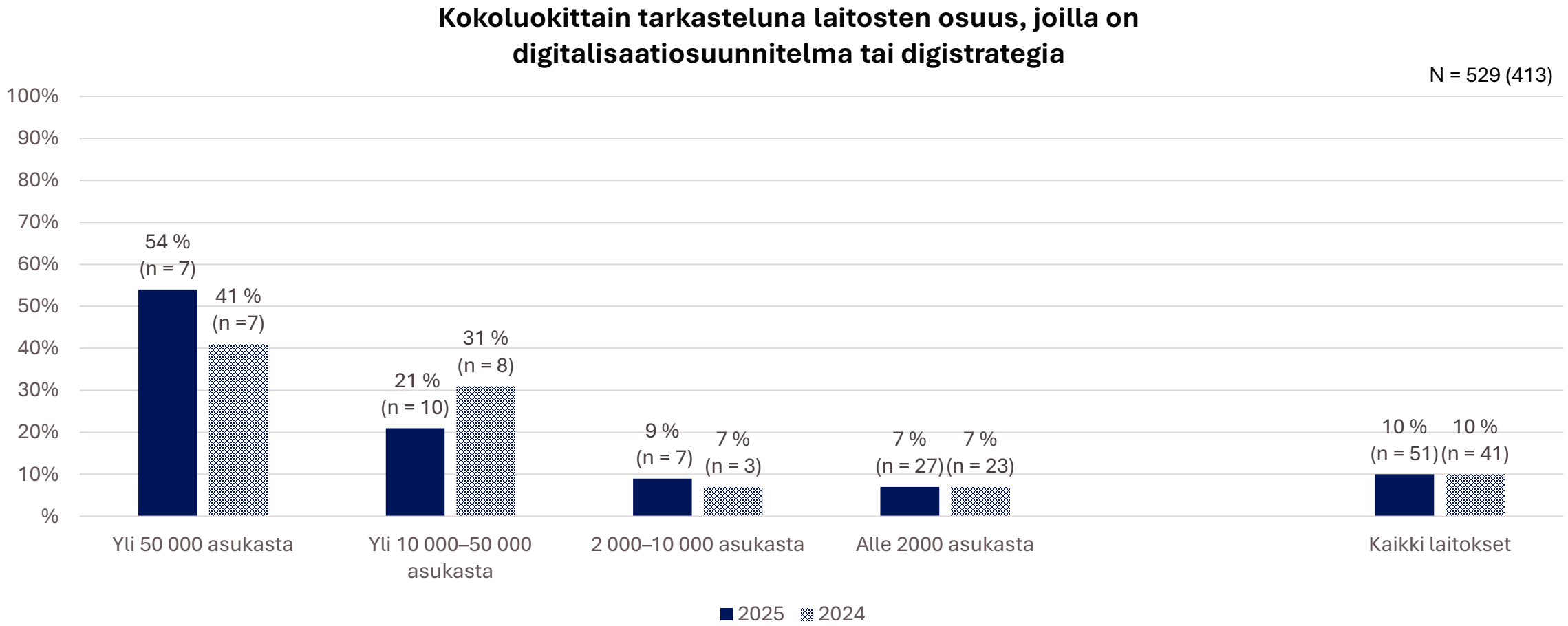

Elinvoimakeskus

Tietoturvan itsearviointi

Kokoluokittain tarkasteltuna laitosten osuus, jotka ovat tehneet tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai muun tietoturvan auditoinnin*

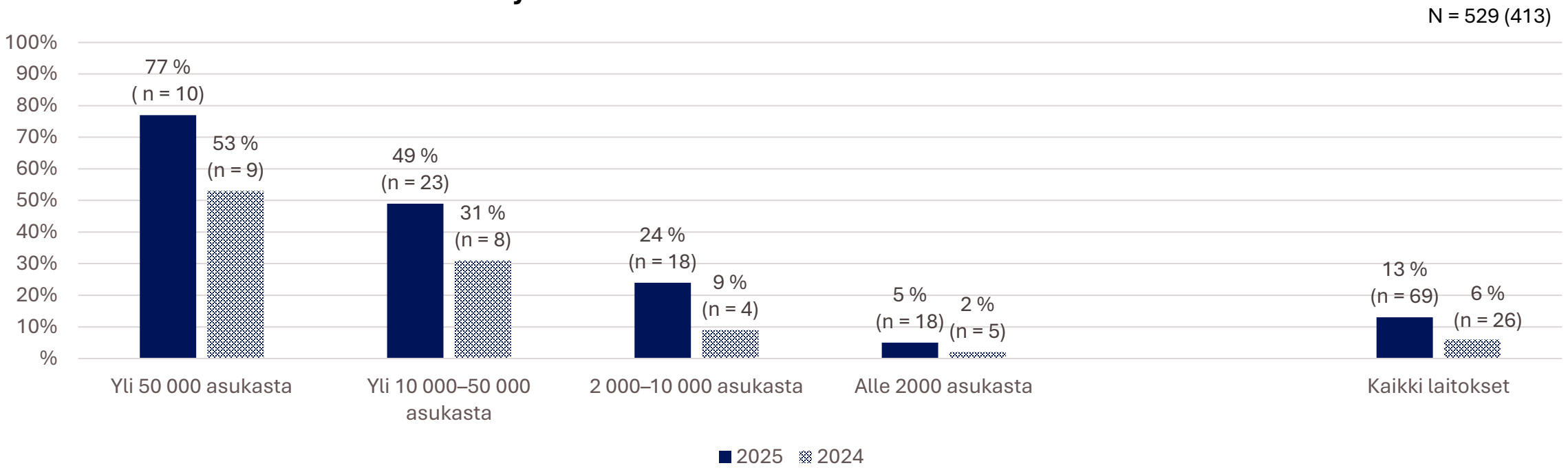

*Kysymykseen lisättiin kybermittarin rinnalle muu tietoturvan auditointi

< <<

Elinvoimakeskus

Varmuusluokitus 1/3

Varmuusluokitus on yksinkertainen ja suuntaa antava skenaariotesti, jolla arvioidaan talousveden toimituskykyä häiriötilanteessa. Tarkastelu tehdään vedenjakelualueittain tilanteessa, jossa vedenjakelualueen pääasiallista vesilähdettä ei voida käyttää jonkin äkillisen syyn vuoksi useampaan vuorokauteen. Luokituksessa huomioidaan se vedenjakelualueelle saatava lisävesimäärä, joka on järjestettävissä 24 tunnin kuluessa.

Pääasiallinen vesilähde voi olla ottamo tai yhdysvesijohto. Luokituksessa painottuu siis useamman vesilähteen olemassaolo ja kapasiteetti.

Häiriötilanteen talousvedentoimituskykyä verrataan saman alueen normaalitilanteen vedenkulutukseen. Näiden suhdetta kuvataan prosentilla. Varmuusluokitus koostuu kolmesta varsinaisesta luokasta A, B ja C sekä niin sanotusta 0-luokasta. Alla olevassa taulukossa on kuvattu luokat ja niiden rajat.

Luokka	Häiriötilanteessa käytettävissä olevan vesimäärän %-osuus normaalitilanteen vedenkulutuksesta
A	≥ 90 %
B	≥ 60 %
C	≥ 30 %
0	< 30 %

Elinvoimakeskus

Varmuusluokitus 2/3

Varmuusluokitustarkastelu kohdennettiin vuonna 2025 kaikille vesihuoltolain mukaisille **kunnallisille vesihuoltolaitoksille** ja muille laitoksille, joilla on yli **1 000 liittynyttä asukasta** tai jotka toimittavat talousvettä **yli 200 m^3/d**. Varmuusluokitustarkastelu tullaan toistamaan noin viiden vuoden välein.

Varmuusluokituksen lähtötietoja kysyttiin yhteensä reilulta 325:lta laitokselta ja vastaukset saatiin reilulta 275:lta laitokselta. Vastausprosentti on noin 85 %.

Tarkastelussa mukana olleilla laitoksilla on yhteensä lähes 600 **vedenjakelualuetta** ja laitokset syöttävät päivittäin verkostoihinsa yhteensä hieman **yli miljoona kuutiota talousvettä (1 milj. m^3/d).**

Koska tarkastelu on yksinkertaistettu, on tärkeää ymmärtää siihen liittyvät rajoitteet. Lisäksi on tärkeä huomioida, että tarkastelu tehdään vedenjakelualueittain. **Tulokset eivät siis suoraan kuvaa yksittäisten laitosten tilannetta ja tulokset esitetäänkin suhteessa laitosten jakamaan vesimäärään.**

Tarkastelu tehdään vedenjakelualueittain ja vedenjakelualueella tarkoitetaan sellaista talousveden jakeluverkon yhtenäistä osaa, jossa talousveden laatu on jokseenkin tasainen ja jossa veden toimittamisesta vastaa yksi talousvettä toimittava laitos. Varmuusluokituksen yhteydessä laitokset saattoivat tehdä tarkastelun halutessaan myös painepiireittäin.

Elinvoimakeskus

Varmuusluokitus 3/3

Vuoden 2025 varmuusluokitustarkastelun tulosten perusteella talousveden kokonaismäärästä puolet kuuluu varmuusluokkaan A. Luokassa B on noin 5 % ja luokassa C noin 30 %. Alimpaan luokkaan (0) syötetystä talousvedestä kuuluu noin 10 %.

Luokituksen yhteydessä vesihuoltolaitoksilta kysyttiin myös, onko laitoksen talousvesiverkostot mallinnettu. Vastausten perustella voidaan arvioida, että noin 35–40 %:lla laitoksista on tehty hydraulinen malli ainakin osasta talousvesiverkostoa. Suuremmilla vesihuoltolaitoksilla verkostot on useimmiten mallinnettu. Viisitoista kaikkein suurinta toimijaa ovat kaikki mallintaneet verkostonsa ja viidestäkymmenestä suurimastakin noin 90 %:lla verkosto on mallinnettu.

Talousveden kokonaismäärän jakautuminen luokittain

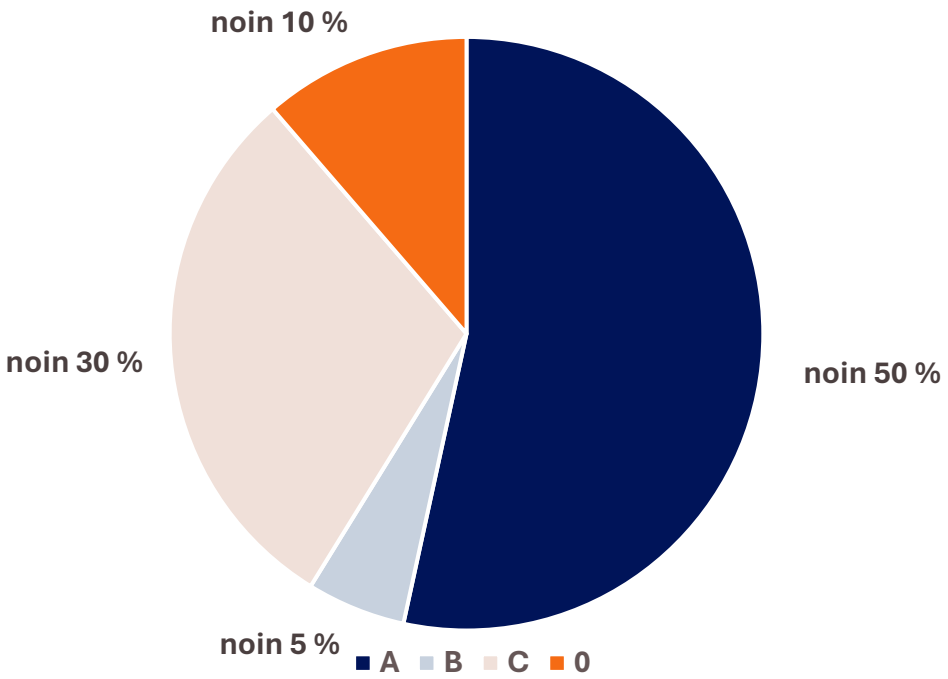

< <<

Elinvoimakeskus

Omaisuudenhallinta 1/2

Omaisuudenhallinnan merkitys on suuri vesihuollon turvaamisessa ja 1.1.2026 voimaan astuneen vesihuoltolain uudistuksen mukaan vesihuoltolaitoksen on laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Vesihuollon omaisuuden tilaa ja omaisuudenhallintaa tarkastellaan seuraavilla mittarointikyselyn tuloksilla:

- Vesihuoltolaitosten ajantasaiset investointisuunnitelmat
- Vesihuoltolaitosten ajantasaiset taloussuunnitelmat
- Digitalisaatiosuunnitelma/Digistrategia

Investointisuunnitelma on olennainen osa omaisuudenhallintaa. Se on pitkän aikavälin (vähintään 10 vuotta) suunnitelma siitä, miten ja mitä investointeja tehdään tulevaisuudessa. Investointisuunnitelma sisältää kustannusarviot.

Vastanneista laitoksista investointisuunnitelma on tehty 19 %:lla. Vuonna 2024 vastanneista laitoksista 26 %:lla oli investointisuunnitelma. Investointisuunnitelmien vähenemiseen vaikuttanee ainakin osaltaan se, että nyt kysymystä oli tarkennettu. Enää ei kysytty vain suunnitelman olemassaolosta, vaan kysyttiin *ajantasaisesta* suunnitelmasta ja kysymyksen yhteydessä oli annettu tarkempi määritelmä sille, mitä investointisuunnitelmalla tarkoitetaan. Tarkasteltaessa vastauksia laitosten kokoluokittain nähdään, että suunnitelma löytyy 60 %:lla (84 %) vastanneista yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista.

Elinvoimakeskus

Omaisuudenhallinta 2/2

Taloussuunnitelma on myös osa omaisuudenhallintaa. Taloussuunnitelmalla tarkoitetaan pitkän aikavälin (10 vuotta tai enemmän) suunnitelmaa siitä, millä tavoin tulot ja varat riittävät kattamaan toiminnasta aiheutuvat kustannukset mukaan lukien investointien rahoittaminen. Taloussuunnitelma perustuu ennusteisiin laitoksen muuttuvista ja kiinteistä kuluista, investoinneista, asiakasmäärän ja vedenkulutuksen kehityksestä ja tuloista. Taloussuunnitelman perusteella voidaan muun muassa arvioida tarvetta maksujen muutoksille. Kysymys ajantasaisesta taloussuunnitelmasta lisättiin uutena vuodelle 2025.

Vastanneista laitoksista 28:lla prosentilla on ajantasainen taloussuunnitelma. Tarkasteltaessa vastauksia laitosten kokoluokittain nähdään, että suunnitelma löytyy 55 %:lla vastanneita yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista.

Digitalisaatiosuunnitelman tai digistrategian ajatellaan kuvaavan epäsuorasti vesihuollon omaisuudenhallintaa. Esimerkiksi digitoitu verkostotieto on tärkeä elementti verkosto-omaisuuden hallinnassa.

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia on vain 10 %:lla vastanneista laitoksista, isommistakin laitoksista (yli 10 000 asukasta) vain 30 %:lla.

Elinvoimakeskus

Ajantasainen investointisuunnitelma

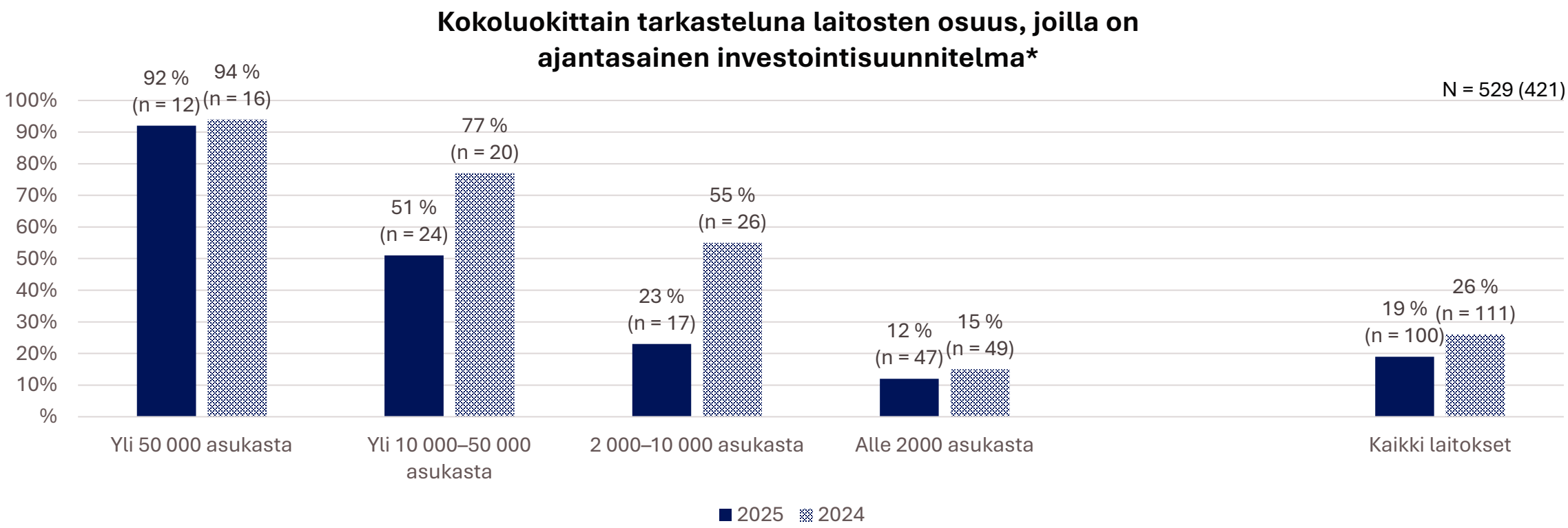

*Vuonna 2025 kysymystä on täsmennetty kysymällä suunnitelman ajantasaisuudesta ja määrittelemällä, mitä investointisuunnitelmalla tarkoitetaan.

< <<

Elinvoimakeskus

Ajantasainen taloussuunnitelma

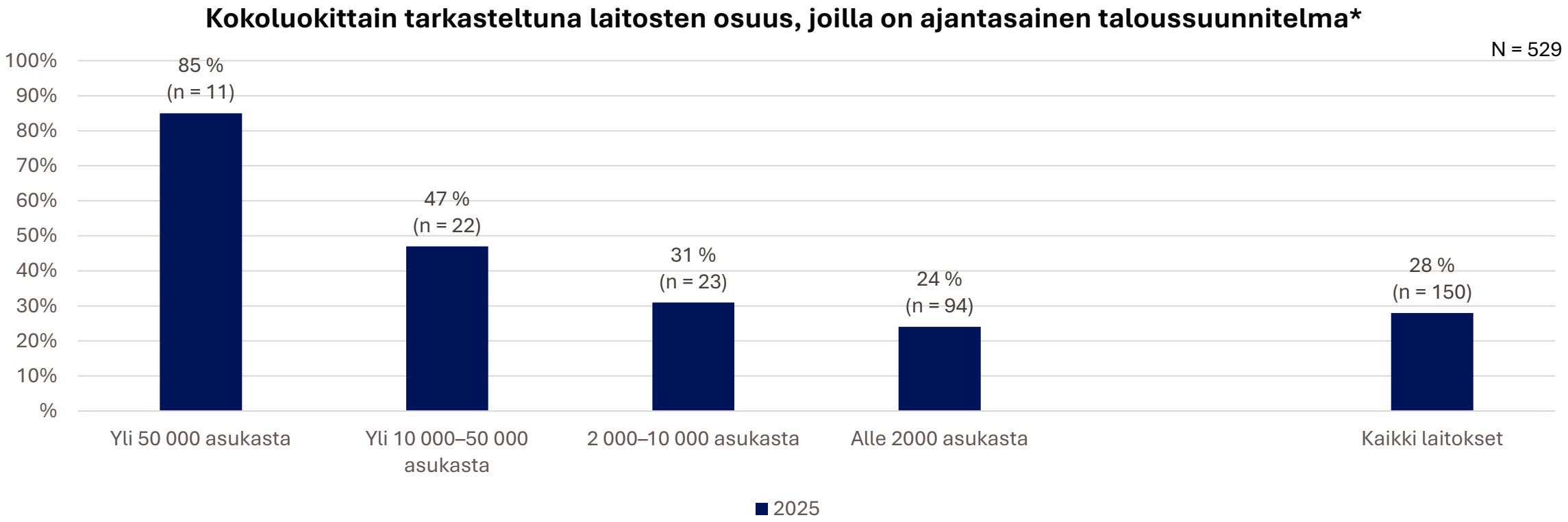

*Lisätty kysymys vuodelle 2025.

< <<

Elinvoimakeskus

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia

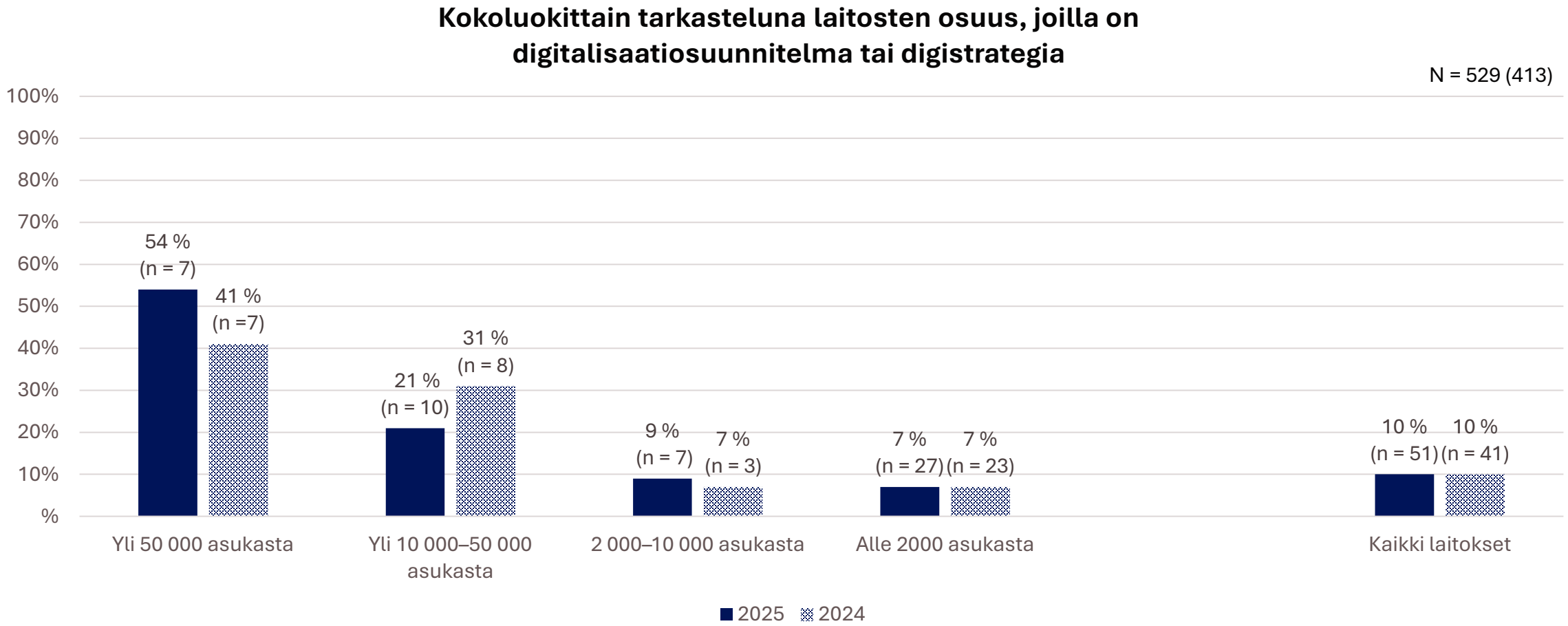

< <<

Elinvoimakeskus

Resurssit

Riittävät resurssit ovat kestävän vesihuoltotoiminnan edellytys. Resurssit liittyvät läheisesti myös omaisuudenhallintaan ja toimintavarmuuteen. Tässä tarkastellaan erityisesti henkilöstöresursseja mittarointikyselyn tuloksista palkatun henkilöstön määrällä.

Vastanneista laitoksista puolella ei ole yhtään kokoaikaista työntekijää. Kokonaisuudessaan 370 laitosta (70 % vastanneista laitoksista) toimii alle yhden henkilötyövuoden voimin.

Kuten aiemmin nähtiin, suomalaisen vesihuollon toimintavarmuus on korkealla tasolla. Henkilöstöresurssien määrä vaikuttaa kuitenkin hyvin niukalta. Normaalioloissa pärjätään, mutta häiriötilanteissa henkilöstön jaksamisen ja osaamisen kanssa voi tulla ongelmia. On myös kyseenalaista, mikä on valmius kehittää toimintaa ja vastata toimintaympäristön muutoksiin. Tämän voidaan ajatella myös näkyvän esimerkiksi siinä, kuinka harva on tehnyt digitalisaatiosuunnitelman (10 %).

Elinvoimakeskus

Palkatun henkilöstön määrä

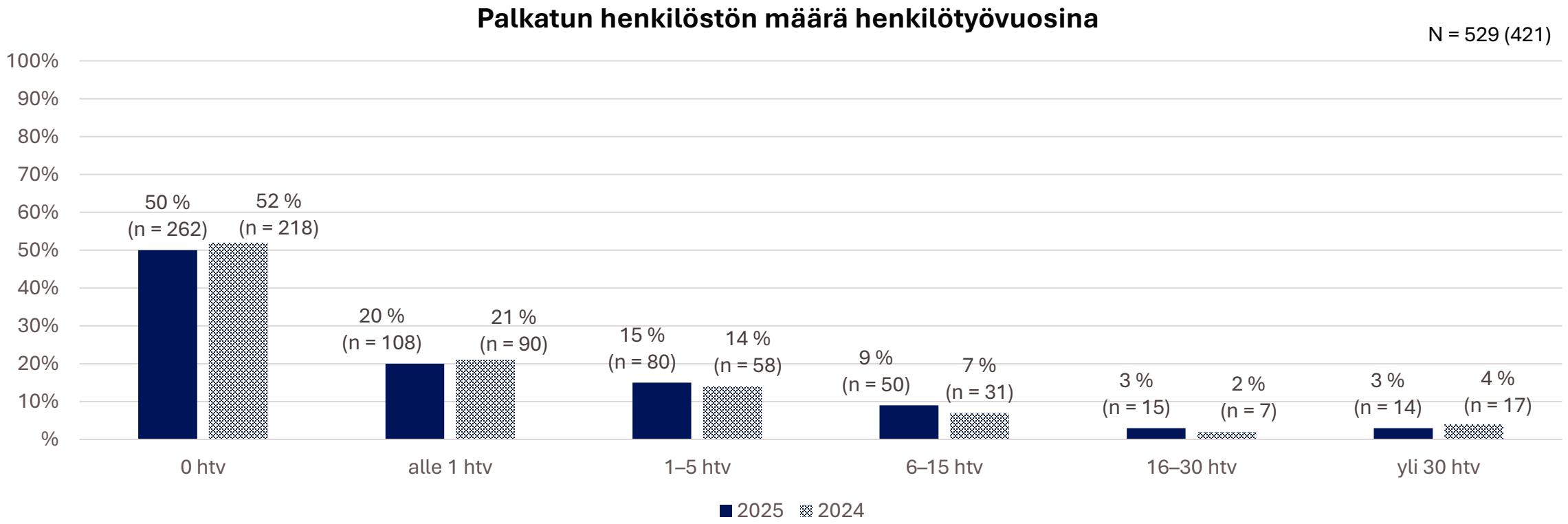

< <<

Elinvoimakeskus

Osaaminen ja sen vahvistaminen 1/2

Osaamista ja sen vahvistamista tarkastellaan seuraavilla mittarointikyselyn tuloksilla:

- Vesihuoltolaitoksen tietoturvallisuuden itsearviointi (kybermittari)
- Häiriötilanneharjoitusten määrä
- Vesihuoltolaitoksilla toteutuneiden harjoittelupaikkojen määrä
- Vesihuoltolaitosten toteutuneiden opinnäytetöiden määrä

Kybermittarin käyttö ohjaa toiminnan kehittämiseen ja on siten myös oman osaamisen vahvistamista. Vain 13 % (6 %) vastanneista laitoksista on tehnyt tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai jonkun muun tietoturvan auditoinnin. Toki on huomioitava, että kybermittari on ollut käytettävissä vasta muutaman vuoden ajan.

Häiriötilanneharjoituksiin osallistuminen on varautumiseen liittyvän osaamisen vahvistamista. Vastanneista laitoksista 59 % ei ole osallistunut häiriötilanneharjoituksiin viimeisen vuoden aikana. Määrää voidaan pitää huolestuttavan suurena ja on toivottavaa, että kaikissa laitoksissa harjoiteltaisiin vähintäänkin itsenäisesti häiriötilanteiden varalta, mutta mielellään myös yhteistyössä muiden kanssa.

Elinvoimakeskus

Osaaminen ja sen vahvistaminen 2/2

Osaamista tarkastellaan myös oppilaitosyhteistyön näkökulmasta, jota mittarointikyselyssä on kartoitettu laitoksilla toteutuneiden harjoittelupaikkojen ja opinnäytetöiden lukumäärällä. Ajatuksena on, että harjoittelijat ja opinnäytetyöt paitsi vahvistavat osaamista ja tuovat uutta tietoa laitoksille, niin ne ovat myös osa koko vesihuoltoalan osaamisen kehittämistä. Oppilaitosyhteistyöllä turvataan myös se, että alalle löytyy jatkossakin motivoituneita osaajia.

Vastanneista laitoksista 70:llä on ollut harjoittelija viime vuoden aikana ja harjoittelijoita näillä laitoksilla on ollut yhteensä ainakin 149. Tulokset eivät ole juuri muuttuneet edellisvuoteen nähden.

26:lla (27) laitoksella on toteutettu opinnäytetöitä edellisen kalenterivuoden aikana ja opinnäytetöitä on teetetty yhteensä 36 kappaletta (51). Opinnäytetöitä toteuttaneiden laitosten lukumäärä on pysynyt lähes samana, mutta valitettavasti toteutettujen opinnäytetöiden lukumäärä on laskenut. Tämä ei ole toivottava kehityskulku huomioiden erityisesti se, että nyt vastaajia oli kyselyyn enemmän kuin viime vuonna.

Elinvoimakeskus

Tietoturvan itsearviointi

Kokoluokittain tarkasteltuna laitosten osuus, jotka ovat tehneet tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai muun tietoturvan auditoinnin*

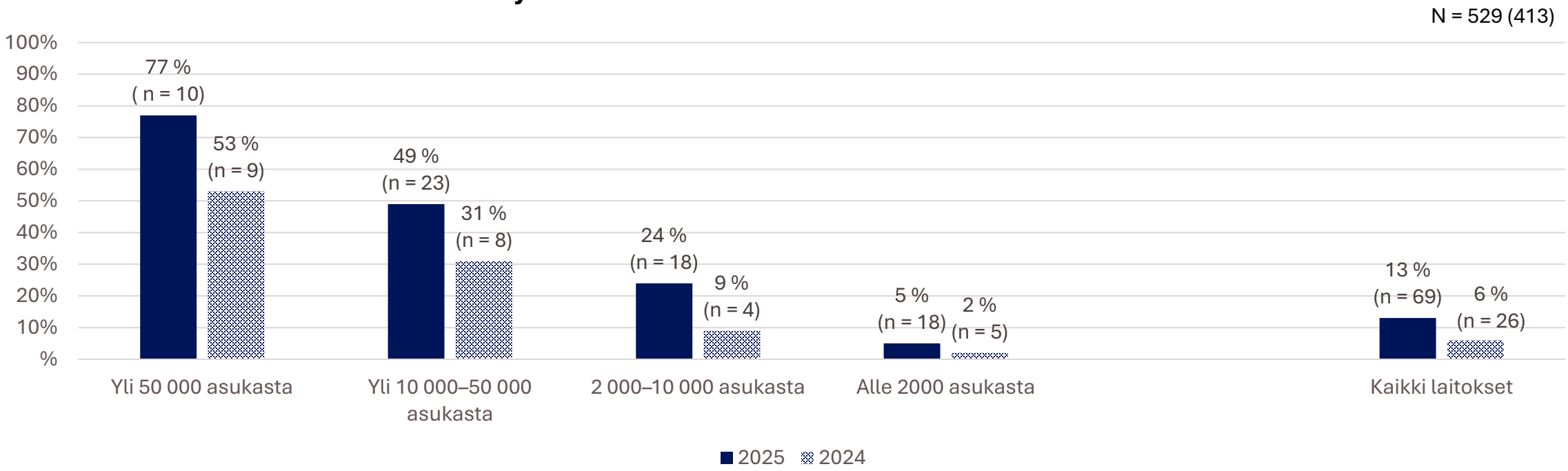

*Kysymykseen lisättiin kybermittarin rinnalle muu tietoturvan auditointi

< <<

Elinvoimakeskus

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä, joihin laitos on osallistunut viime vuoden aikana

N = 529 (421)

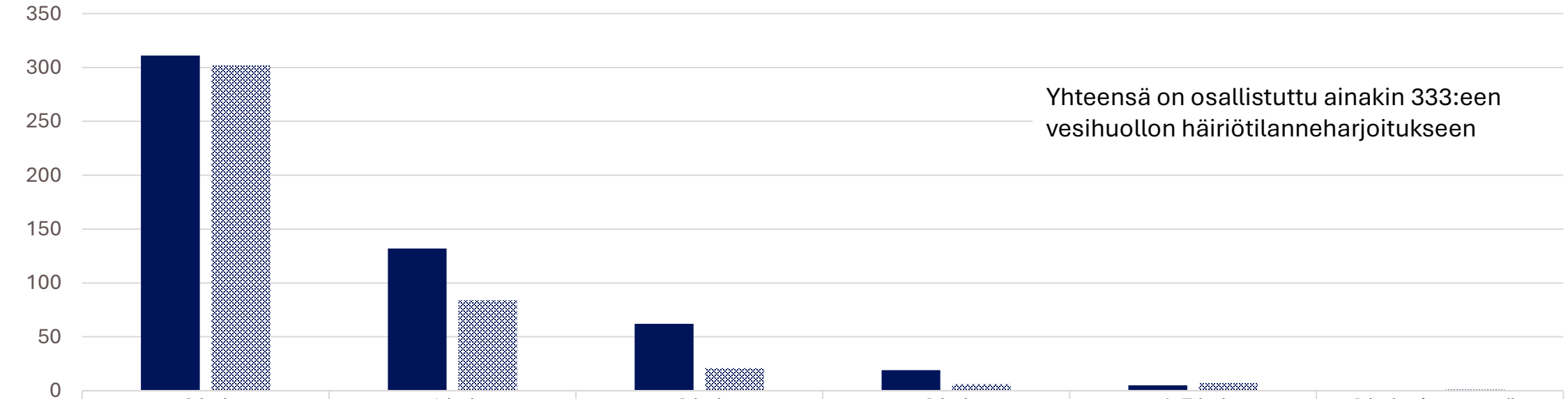

Yhteensä on osallistuttu ainakin 333:een vesihuollon häiriötilanneharjoitukseen

	0 kpl	1 kpl	2 kpl	3 kpl	4–7 kpl	8 kpl tai enemmän
2025	311	132	62	19	5	0
2024	302	84	21	6	7	1

< <<

Elinvoimakeskus

Harjoittelupaikkojen määrä

Laitoksella toteutuneiden harjoittelupaikkojen määrä viime vuoden aikana

N = 529 (421)

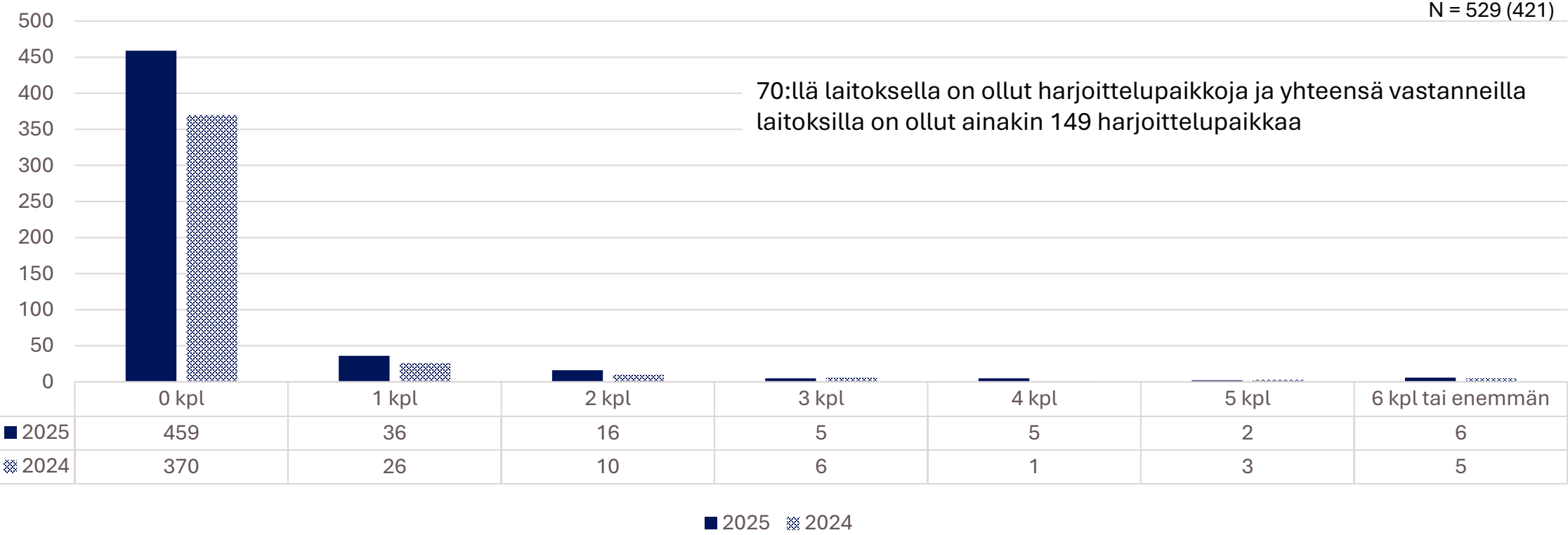

70:llä laitoksella on ollut harjoittelupaikkoja ja yhteensä vastanneilla laitoksilla on ollut ainakin 149 harjoittelupaikkaa

	0 kpl	1 kpl	2 kpl	3 kpl	4 kpl	5 kpl	6 kpl tai enemmän
2025	459	36	16	5	5	2	6
2024	370	26	10	6	1	3	5

2025 2024

< <<

Elinvoimakeskus

Opinnäytetöiden määrä

Laitoksella toteutuneiden opinnäytetöiden määrä viime vuoden aikana

N = 529 (415)

	0 kpl	1 kpl	2 kpl	3 kpl	4 kpl	5 kpl	6 kpl tai enemmän
2025	503	21	2	1	2	0	0
2024	388	20	3	0	2	2	0

26:lla laitoksella on toteutettu opinnäytetöitä viime vuoden aikana.

Opinnäytetöitä toteutettiin laitoksilla yhteensä 36 kappaletta.

< <<

Toiminnan kehittäminen

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskus

Digitaaliset ja teknologiset innovaatiot

Digitaalisia ja teknologisia innovaatioita tarkastellaan epäsuorasti seuraavilla mittarointikyselyn tuloksilla:

- Digitalisaatiosuunnitelma/Digistrategia
- Vesihuoltolaitoksen tietoturvallisuuden itsearviointi (kybermittari)

Digitalisaatiosuunnitelman tekeminen tai kybermittarin käyttö ei suoraan kerro uuden teknologian käytöstä toiminnan kehittämisessä, mutta oletuksena on, että laitokset, joilla on suunnitelma ja jotka käyttävät kybermittaria toiminnan kehittämiseen, ovat myös valmiita ottamaan käyttöön uusia digitaalisia ja teknologisia innovaatioita.

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia on vain 10 %:lla vastanneista laitoksista, isommistakin laitoksista (yli 10 000 asukasta) vain 28:lla prosentilla.

Vain 13 % (6 %) vastanneista laitoksista on tehnyt tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai jonkun muun tietoturvan auditoinnin. Toki on huomioitava, että kybermittari on ollut käytettävissä vasta muutaman vuoden ajan.

Elinvoimakeskus

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia

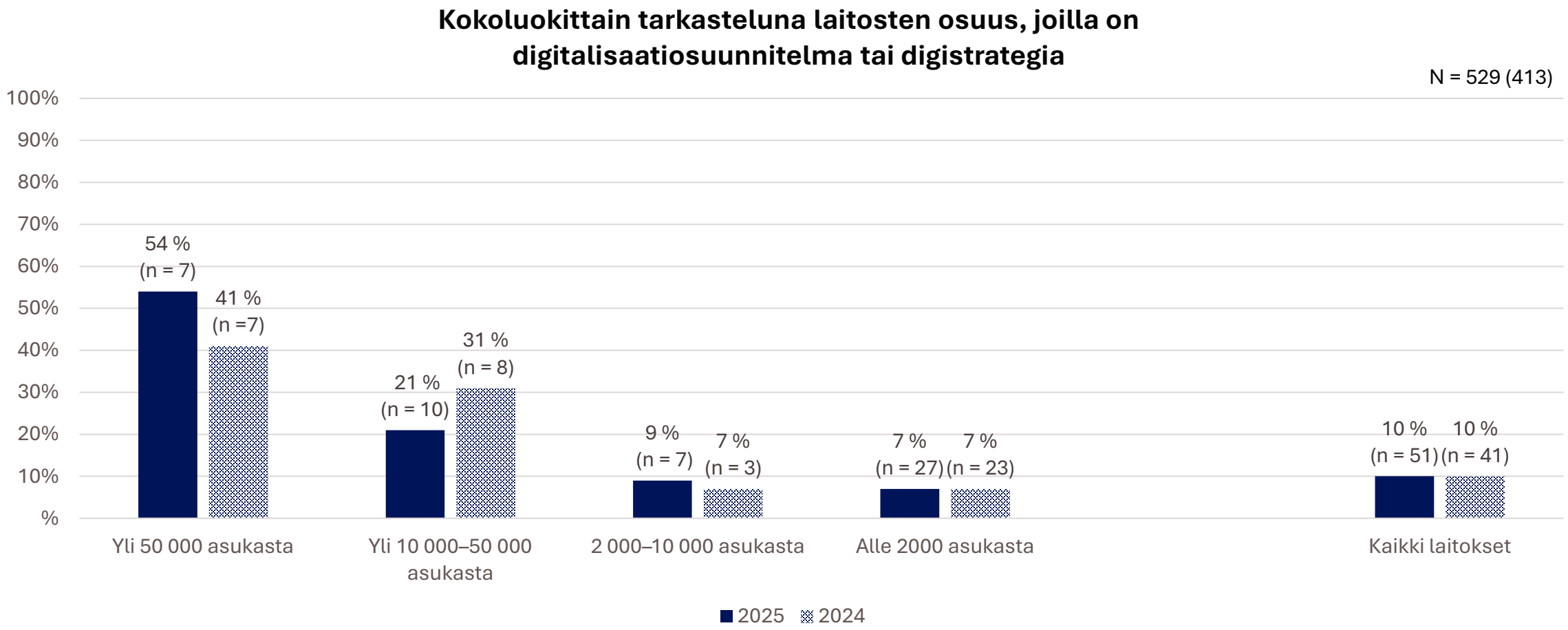

< <<

Elinvoimakeskus

Tietoturvan itsearviointi

Kokoluokittain tarkasteltuna laitosten osuus, jotka ovat tehneet tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai muun tietoturvan auditoinnin*

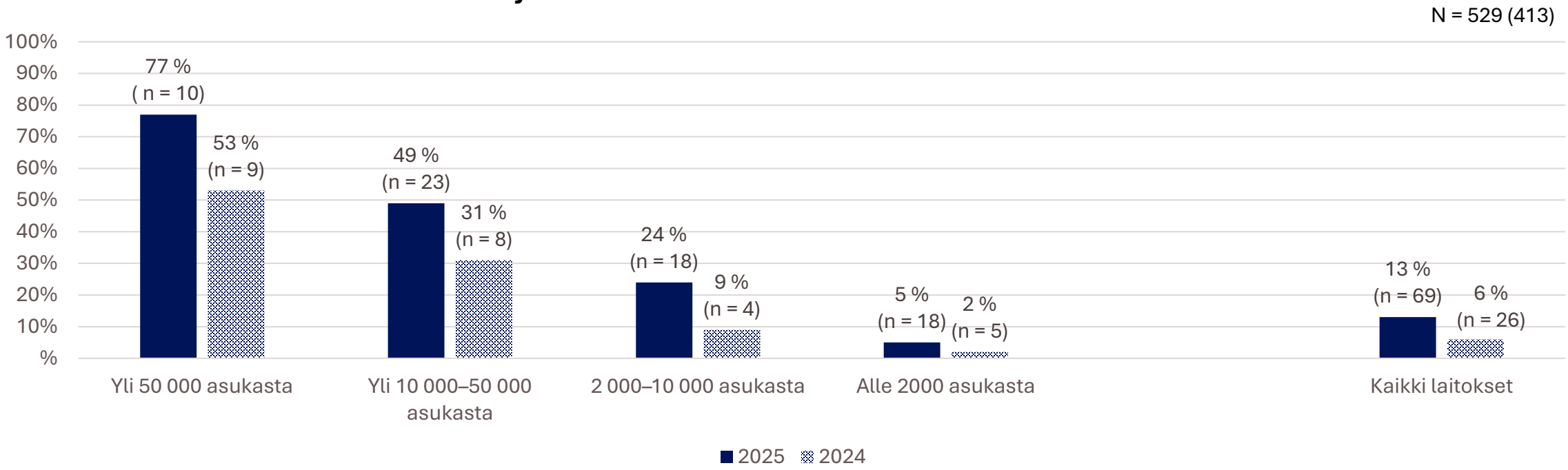

*Kysymykseen lisättiin kybermittarin rinnalle muu tietoturvan auditointi

< <<

Elinvoimakeskus

Uudet yhteistyö- ja organisointimallit 1/2

Uusien yhteistyö- ja organisointimallien toteuttamista tarkastellaan epäsuorasti vesihuollon alueellisten yleissuunnitelmien, mittarointikyselyn ylikunnallista toimintaa käsittelevän taustakysymyksen sekä häiriötilanneharjoituksia käsittelevän jatkokysymyksen tulosten pohjalta. Ajatuksena on, että ylipäänsä yhteistoiminta, yhdessä tehtävät suunnitelmat ja yhteinen harjoittelu edistävät myös uusien yhteistyö- ja organisointimallien käyttöönottoa.

Vastanneista laitoksista 24 prosenttia tekee ylikunnallista yhteistyötä. Mitä isommasta laitoksesta on kyse, sitä enemmän tehdään kuntarajat ylittävää yhteistyötä. Vastanneista yli 10 000:ta asukasta palvelevista laitoksista 83 prosenttia tekee yhteistyötä. Huomionarvoista on kuitenkin, että kyselyssä ei ole määritetty minkälaisesta yhteistyöstä on kyse.

218 laitosta (119) eli 41 % vastanneista laitoksista oli osallistunut häiriötilanneharjoituksiin viime vuoden aikana ja näistä 214 vastasi jatkokysymykseen, jossa kysyttiin harjoitusten tyyppiä. Yksittäinen laitos on voinut osallistua useampaan erityyppiseen harjoitukseen. Laitoksista 69 (54) oli osallistunut laitoksen omaan harjoitukseen, 91 (51) laitosten tai muiden yhteistyötahojen kanssa yhdessä järjestettyyn harjoitukseen, 88 (38) maakunnalliseen tai alueelliseen harjoitukseen ja 39 (13) valtakunnalliseen harjoitukseen. Yhteisen harjoittelun määrä on ilahduttavasti kasvanut.

Elinvoimakeskus

Uudet yhteistyö- ja organisointimallit 2/2

Vesihuollon alueellisia yleissuunnitelmia on tehty laajasti ympäri Suomen. Niissä tarkastellaan vesihuollon järjestämiseen liittyviä ratkaisuja maakunta- tai seutukuntatasolla.

Usein suunnitelmien keskeisenä teemana ovat vedenhankinnan ja/tai jätevedenkäsittelyn alueellinen järjestäminen sekä vesihuollon turvaaminen. Alueen vesihuoltolaitosten organisoitumisvaihtoehtojen tarkastelu on myös ollut tärkeä aihe monissa suunnitelmissa.

Elinvoimakeskus on koonnut tiedot alueellisista yleissuunnitelmatyyppisistä suunnitelmista, joiden suunnittelukausi on alkanut vuonna 2012 tai sen jälkeen. Suomen kunnista noin kolmasosa on osallisia vesihuollon alueellisessa yleissuunnitelmassa tai muussa vastaavassa suunnitelmassa. Viimeisimmän parin vuoden aikana uusia suunnitelmia on laadittu aktiivisesti. Kuitenkin noin 2/3:ssa Suomen kunnista ei ole oltu osallisena alueellisessa vesihuollon yleissuunnitelmassa tai suunnitelma on vanhempi kuin 15 vuotta, joten tarvetta suunnitelmien laatimiselle ja sen myötä tulevalle yhteistyön uudistamiselle on selkeästi olemassa.

Elinvoimakeskus

Ylikunnallinen yhteistyö

Kokoluokittain tarkasteltuna laitosten osuus, jotka tekevät ylikunnallista yhteistyötä*

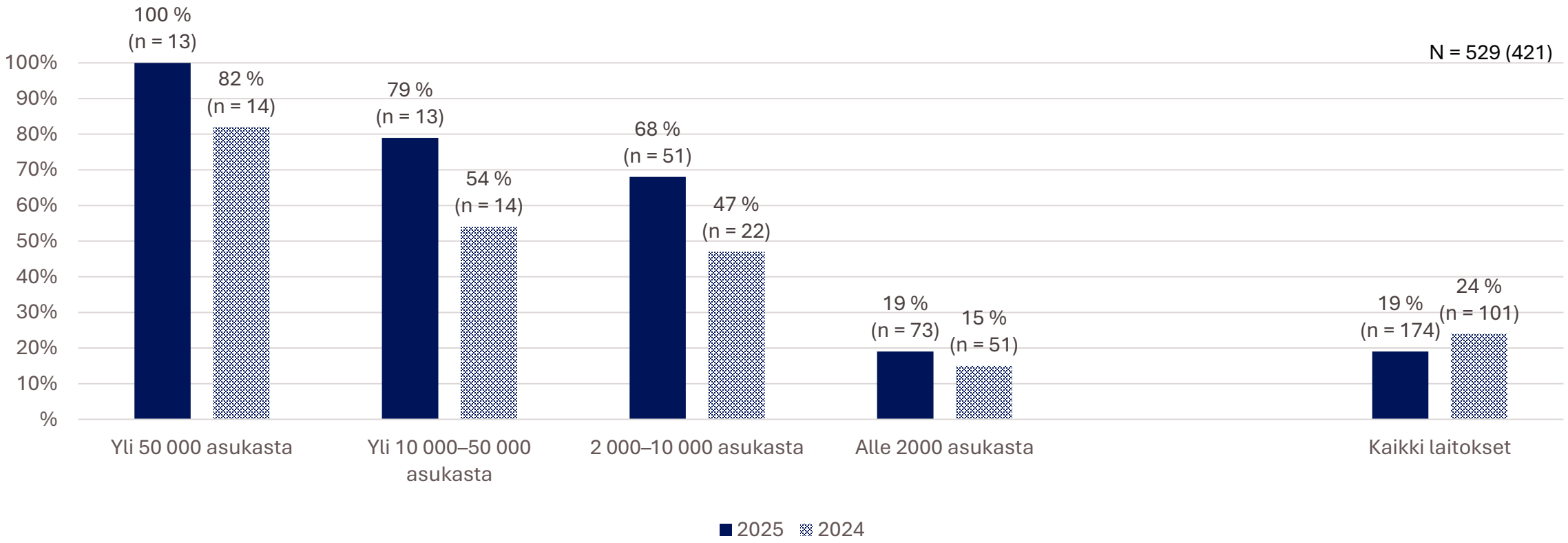

* Kysymys on muotoiltu uudelleen. Aiemmin kysyttiin ylikunnallisesta toiminnasta, nyt yhteistyöstä.

< <<

Elinvoimakeskus

Häiriötilanneharjoitusten tyyppi

Vesihuollon häiriötilanneharjoitusten tyyppi

N = 214 (118)

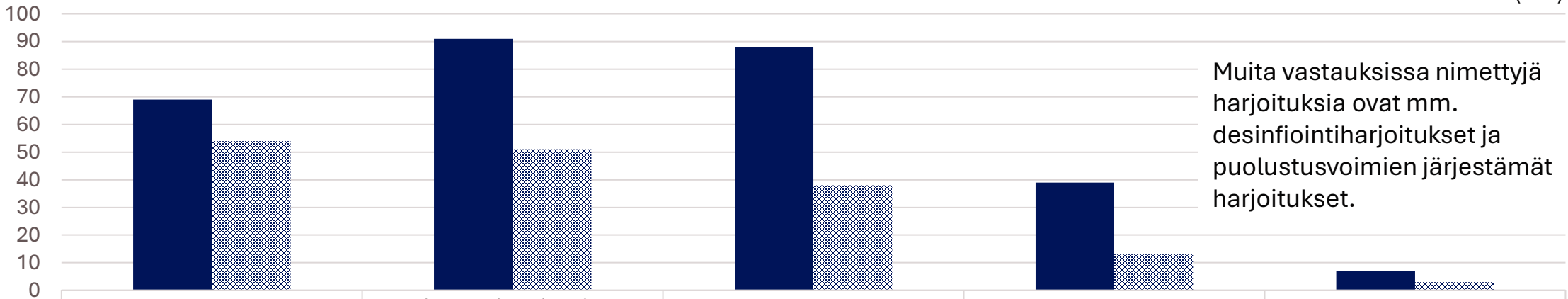

	Laitoksen oma harjoitus	Laitosten ja/tai muiden yhteistyötahojen välinen harjoitus	Maakunnallinen/alueellinen harjoitus	Valtakunnallinen harjoitus	Muu, mikä?
2025	69	91	88	39	7
2024	54	51	38	13	3

Muita vastauksissa nimettyjä harjoituksia ovat mm. desinfiointiharjoitukset ja puolustusvoimien järjestämät harjoitukset.

< <<

Elinvoimakeskus

Vesihuollon alueelliset yleissuunnitelmat

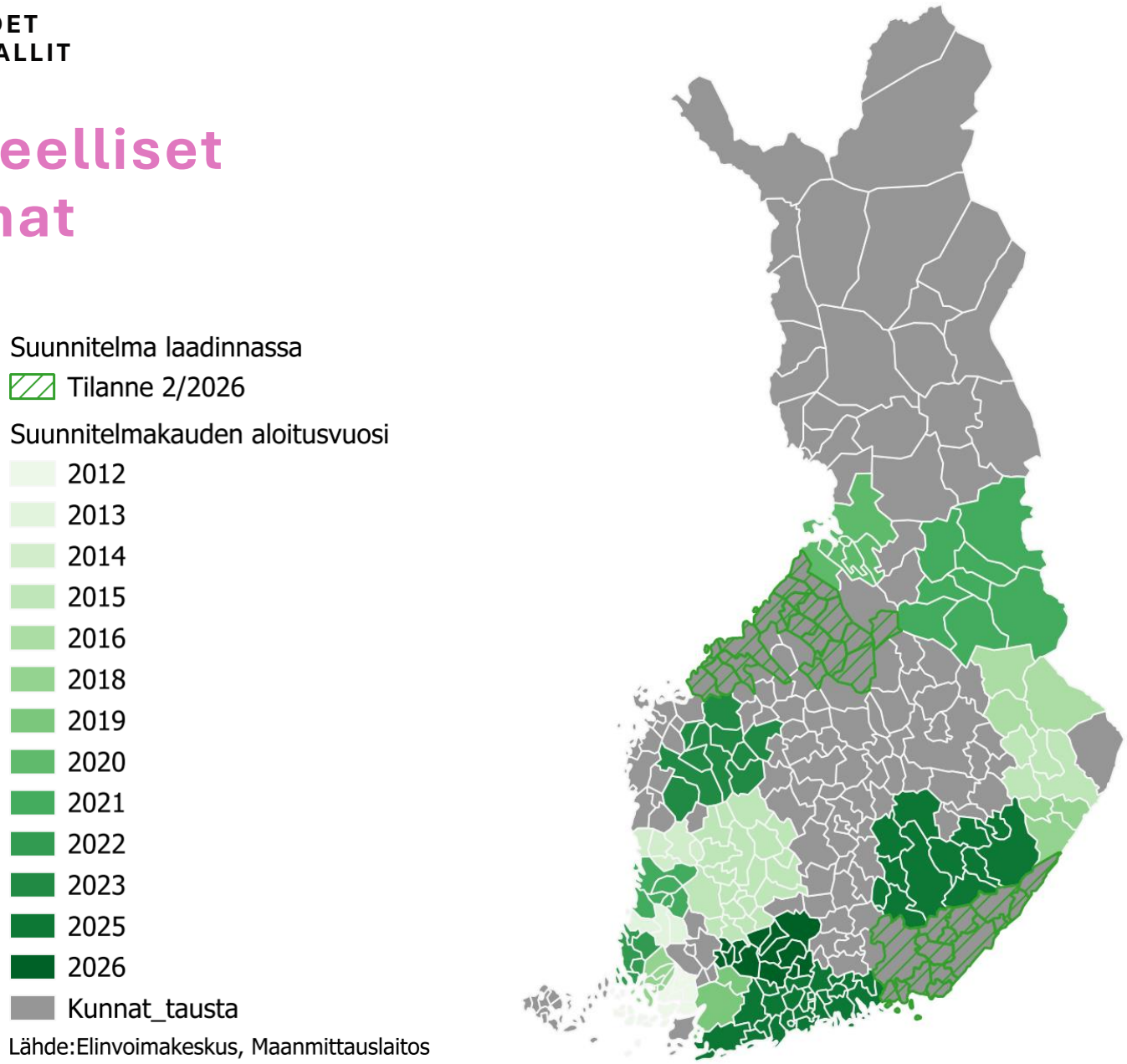

Lähde:Elinvoimakeskus, Maanmittauslaitos

< <<

Elinvoimakeskus

Omistajaohjaus

Vesihuoltolaitosten omistajaohjaus on keskeisessä roolissa, kun tarkastellaan laitosten edellytyksiä toiminnan kehittämiseen. Omistajaohjaukseen päästään epäsuorasti kiinni seuraavien mittarointikyselyn tulosten avulla:

- Vesihuoltolaitosten ajantasaiset investointisuunnitelmat
- Vesihuoltolaitosten ajantasaiset taloussuunnitelmat
- Investointitarpeiden huomioiminen vesimaksuissa

Vastanneista laitoksista investointisuunnitelma on tehty 19 %:lla (26 %). Muutokseen vaikuttanee ainakin osaltaan se, että nyt edellytettiin, että suunnitelma on ajantasainen ja oli annettu tarkempi määritelmä sille, mitä investointisuunnitelmalla tarkoitetaan. Tarkasteltaessa vastauksia laitosten kokoluokittain nähdään, että suunnitelma löytyy 60 %:lla (84 %) yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista.

Vastanneista laitoksista 28:lla prosentilla on ajantasainen taloussuunnitelma. Tarkasteltaessa vastauksia laitosten kokoluokittain nähdään, että suunnitelma löytyy 55 %:lla vastanneita yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista.

65:llä prosentilla vastanneista laitoksista vesimaksujen määräytymisperusteissa on huomioitu tulevat investointitarpeet ja isommista laitoksista (yli 10 000 asiakasta) 77:llä prosentilla. Huomioitavaa kuitenkin on, että kyselyssä ei määritelty mitä tarkoittaa, että tulevat investointitarpeet on huomioitu vesimaksuissa.

Ajantasainen investointisuunnitelma

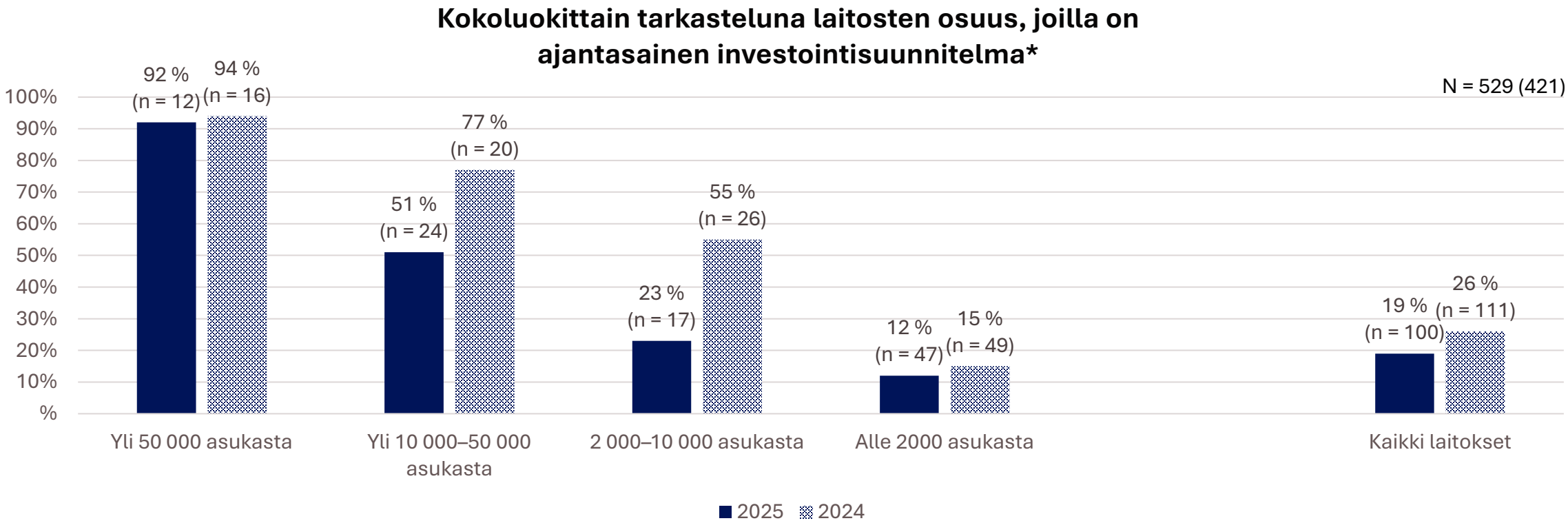

*Vuonna 2025 kysymystä on täsmennetty kysymällä suunnitelman ajantasaisuudesta ja määrittelemällä, mitä investointisuunnitelmalla tarkoitetaan.

Elinvoimakeskus

Ajantasainen taloussuunnitelma

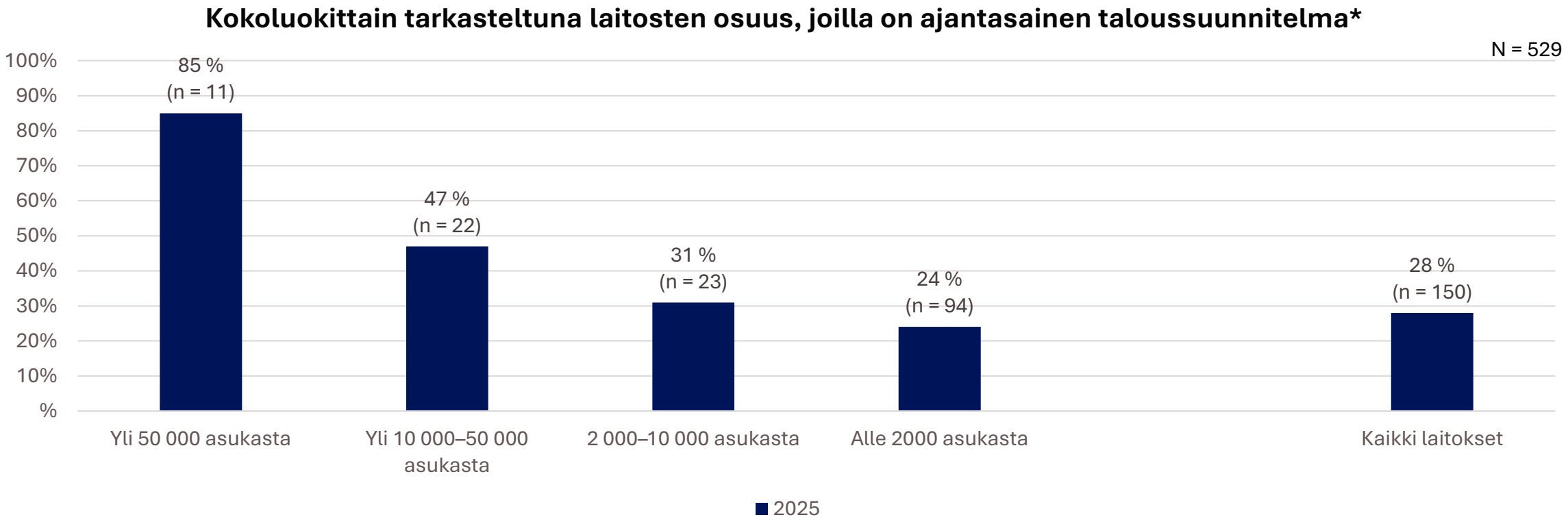

*Lisätty kysymys vuodelle 2025.

< <<

Elinvoimakeskus

Investointitarpeiden huomioiminen vesihuoltomaksuissa

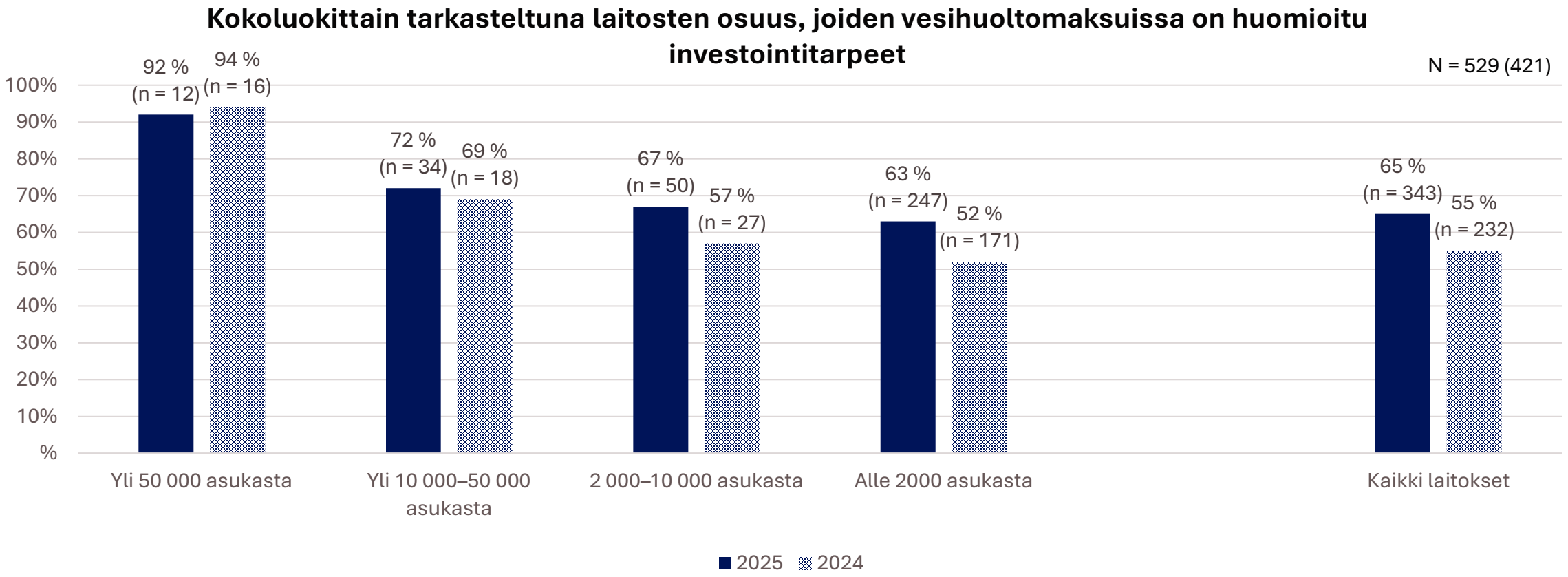

< <<

Elinvoimakeskus

Tiedolla johtaminen 1/2

Toiminnan kehittämisen edellytys on tieto nykytilanteesta. Tiedolla johtamisen merkitys korostuukin jatkuvasti. Tiedolla johtamista on kuitenkin hankala mitata suoraan. Oletuksena on, että mittarointikyselyn tuloksista investointi- ja digitalisaatiosuunnitelmat sekä kybermittarin käyttö kertovat tiedolla johtamisen toimintakulttuurista laitoksella. Näiden lisäksi tarkastellaan vesihuollon tietojärjestelmän tietojen täyttöastetta sekä kuntien kanssa järjestettäviä vesihuollon valvontatapaamisia.

Vastanneista laitoksista ajantasainen investointisuunnitelma on tehty 19 %:lla (26 %). Tarkasteltaessa vastauksia kokoluokittain nähdään, että ajantasainen suunnitelma löytyy 60 %:lla (84 %) yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista.

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia on vain 10 %:lla vastanneista laitoksista, isommistakin laitoksista (yli 10 000 asukasta) vain 28 %:lla.

Vain 13 % (6 %) vastanneista laitoksista on tehnyt tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai jonkun muun tietoturvan auditoinnin. Toki on huomioitava, että kybermittari on ollut käytettävissä vasta muutaman vuoden ajan.

Elinvoimakeskus

Tiedolla johtaminen 2/2

Vesihuollon tietojärjestelmä VEETI on tarkoitettu niin vesihuollon yleisen kehittämisen tueksi kuin laitosten oman toiminnan kehittämiseen. Vesihuoltolaitosten velvoitteena on toimittaa vähintään kerran vuodessa VEETIin vesihuoltopalvelun hinnat ja niiden määräytymisperusteet sekä tiedot, joita tarvitaan vesihuollon tehokkuuden, laadun ja kannattavuuden kuvaamiseksi. Yhtenä tiedolla johtamisen osalta tarkasteltavana mittarina on VEETI-tietojen täyttöaste. Vuonna 2025 on pitänyt toimittaa vuoden 2024 tiedot ja niiden osalta kuntaomisteisista vesihuolto- ja tukkulaitoksista sekä muista merkittävistä laitoksista (esim. osuuskunnat, jotka vastaavat kunnan talousveden hankinnasta ja toimittamisesta) 95 % on toimittanut tiedot VEETIin. Lopuista vesihuolto- ja tukkulaitoksista 74 % on toimittanut tiedot.

Elinvoimakeskus (ent. ELY-keskus) järjestää kuntien kanssa vesihuollon valvontatapaamisia, joissa käsitellään vesihuollon tilannetta kunnassa mm. VEETI-tietojen pohjalta. Tapaamiset voidaan nähdä osaksi tiedolla johtamisen edistämistä ja niiden lukumäärää seurataankin Elinvoimakeskuksen valvontaohjelman osana. Aikavälillä 2019–2025 valvontatapaamisia on järjestetty 87 %:ssa kunnista.

Elinvoimakeskus

Ajantasainen investointisuunnitelma

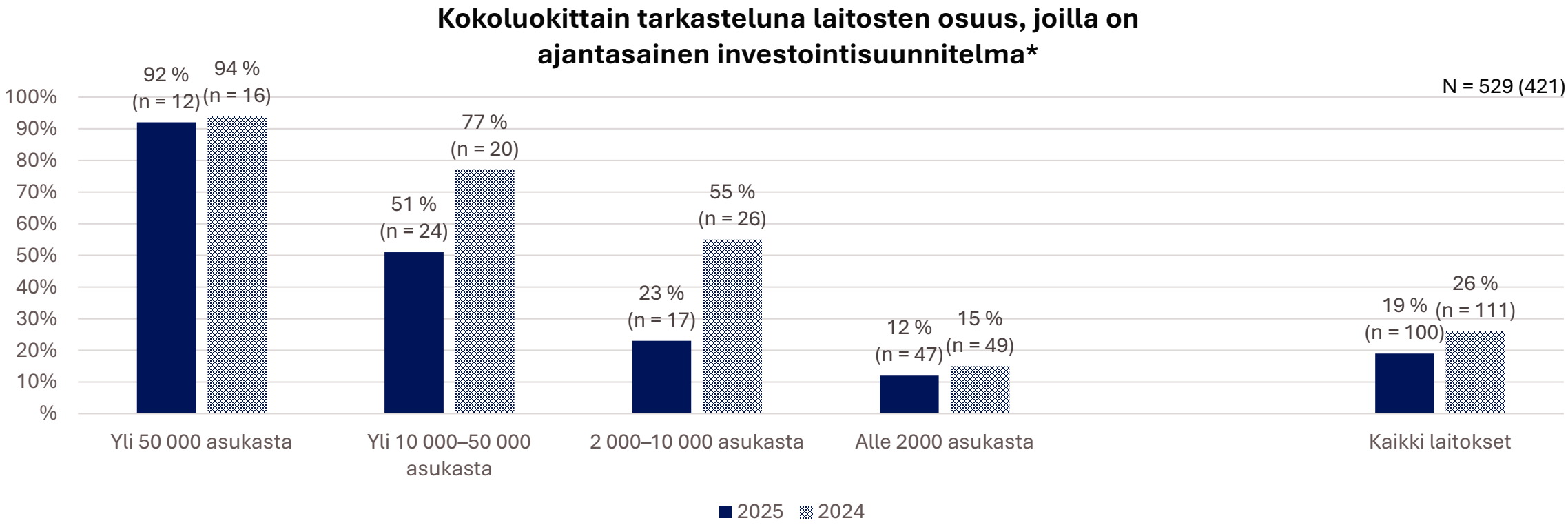

*Vuonna 2025 kysymystä on täsmennetty kysymällä suunnitelman ajantasaisuudesta ja määrittelemällä, mitä investointisuunnitelmalla tarkoitetaan.

< <<

Elinvoimakeskus

Digitalisaatiosuunnitelma tai digistrategia

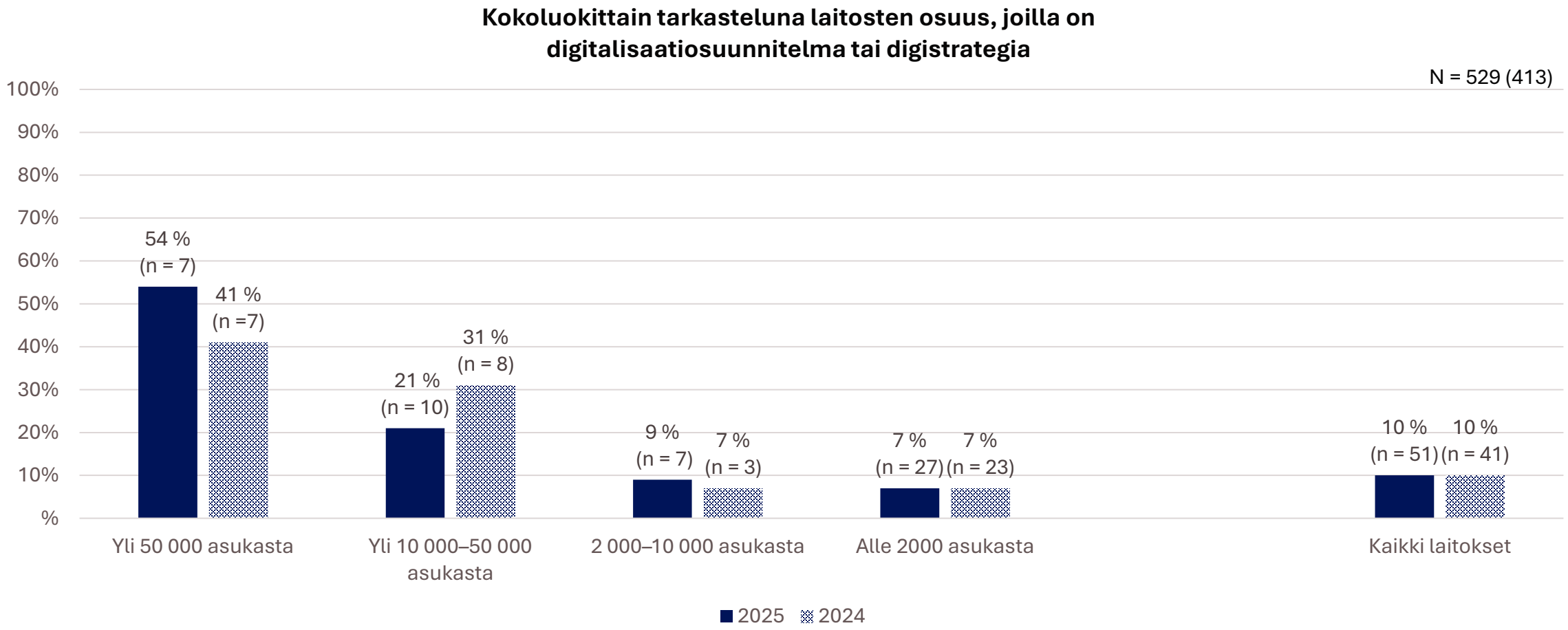

< <<

Elinvoimakeskus

Tietoturvan itsearviointi

Kokoluokittain tarkasteltuna laitosten osuus, jotka ovat tehneet tietoturvan itsearvioinnin kybermittarilla tai muun tietoturvan auditoinnin*

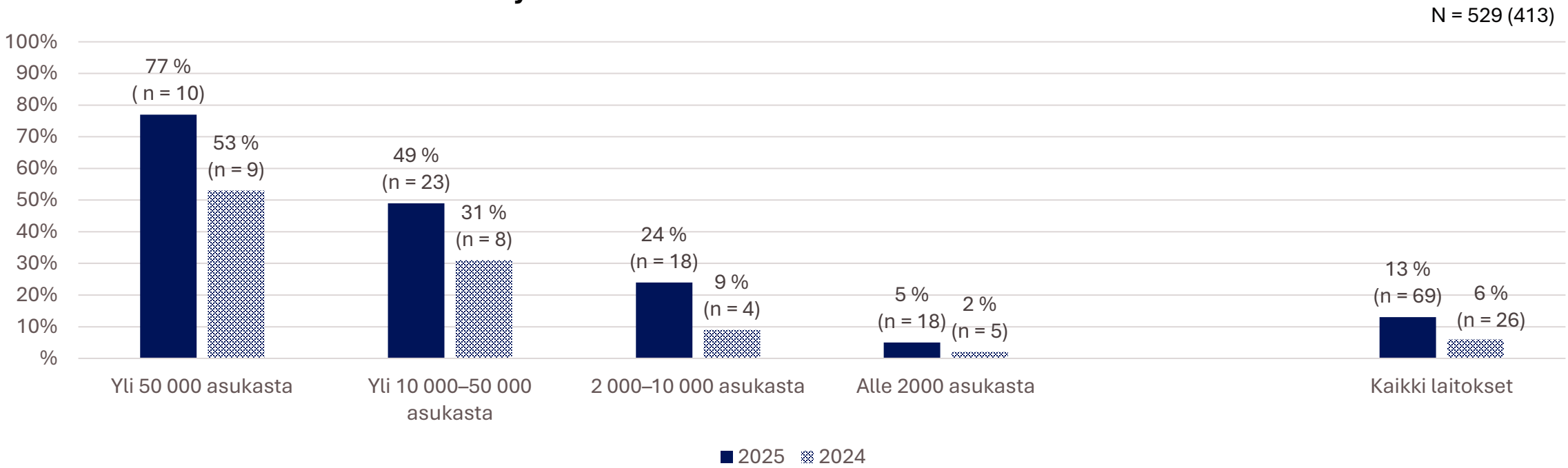

*Kysymykseen lisättiin kybermittarin rinnalle muu tietoturvan auditointi

< <<

Osana yhteiskuntaa

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskus

Terveyden- ja ympäristönsuojelu

Toimintavarmuus ja häiriötilanteista selviäminen liittyvät kiinteästi vesihuoltoon terveydensuojelun näkökulmasta. Mittarointikyselyn tuloksista tarkastellaan erityisesti häiriötilanneharjoitusten lukumäärää. 41 % vastanneista laitoksista on osallistunut edellisen kalenterivuoden aikana vähintään yhteen häiriötilanneharjoitukseen.

Lokakuussa 2021 lanseeratun jätevedenpuhdistuksen Green Deal -sitoumuksen on tehnyt viisi vesihuoltolaitosta. Sitoumuksessa keskitytään jätevesistä ympäristöön aiheutuvien ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämiseen.

1 ja 1 E -luokkien pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien ajantasaisuus liittyy sekä terveyden- että ympäristönsuojeluun. Vesihuollon näkökulmasta suojelusuunnitelmat ja niiden toimenpiteet ovat tärkeä osa raakaveden riskienhallintaa sekä tiedon kokoamisen, että toimenpiteiden toteuttamisen osalta.

Ajan tasalla oleva suojelusuunnitelma on noin 38 %:lla 1 ja 1 E -luokkien pohjavesialueista. Tässä yhteydessä katsotaan, että alle 10 vuotta vanhojen suunnitelmien voidaan olettaa olevan vielä ajantasaisia. On kuitenkin huomioitava, että suojelusuunnitelmien ajantasaisuus ei suoraan mittaa pohjaveden suojelun toteutumista. Alueellisten vesihuoltostrategioiden laadinnan yhteydessä on tunnistettu, että suojelusuunnitelmien toimenpiteiden toteutuminen jää monesti vähäiseksi.

Elinvoimakeskus

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä

N = 529 (421)

Häiriötilanneharjoitusten lukumäärä, joihin laitos on osallistunut viime vuoden aikana

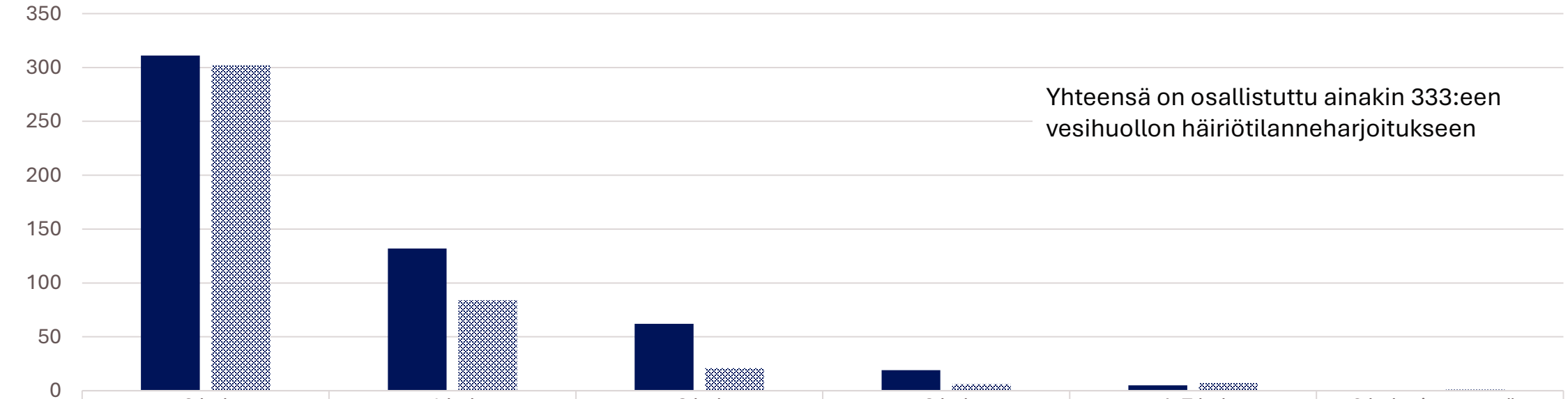

	0 kpl	1 kpl	2 kpl	3 kpl	4–7 kpl	8 kpl tai enemmän
2025	311	132	62	19	5	0
2024	302	84	21	6	7	1

< <<

Elinvoimakeskus

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien ajantasaisuus

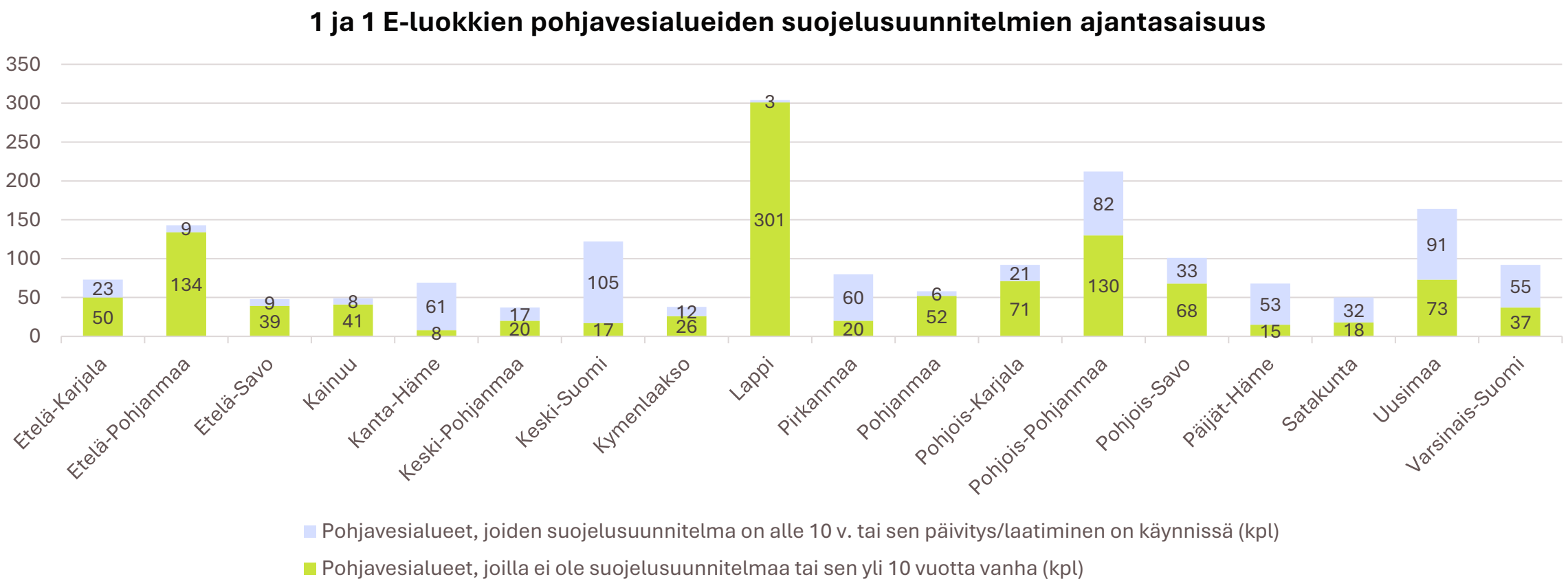

< <<

Yhteiskunnallinen arvostus

Vesihuoltoa osana yhteiskuntaa tarkastellaan yhteiskunnallisen arvostuksen näkökulmasta. FCG Oy toteuttaa vuosittain kunnille yhdyskuntateknisiä palveluita koskevan kyselyn, jossa kartoitetaan kuntalaisten näkemyksiä palveluista. Vuonna 2025 kysely toteutettiin 22:ssa kunnassa (vuonna 2024 mukana oli 28 kuntaa). Mukana on erisuuruisia kuntia ja voidaan ajatella, että tulokset antavat kuvaa vesihuollon yhteiskunnallisesta arvostuksesta myös valtakunnallisesti.

FCG:n yhdyskuntateknisten palveluiden kysely 2025: Yksittäiset kysymykset (asteikot 1 = erittäin huono … 5 = erittäin hyvä, suluissa näkyy muutos edelliseen mittaukseen)

- Vesilaitoksen toimittaman veden laatu: **4,60** (+0,04) – Keskimäärin 91 % vastaajista oli tyytyväisiä ja 4 % tyytymättömiä juomaveden laatuun.
- Jätevedenpuhdistamojen toiminta: **4,35** (+0,04) – Keskimäärin 86 % vastaajista oli tyytyväisiä ja 2 % tyytymättömiä jätevedenpuhdistamoiden toimintaan.
- Vesihuollon asiakaspalvelu: **3,87** (+0,04) – Keskimäärin 66 % vastaajista oli tyytyväisiä ja 7 % tyytymättömiä vesihuollon asiakaspalveluun.
- Vesihuollon tiedotus: **3,69** (+0,13) – Keskimäärin 60 % vastaajista oli tyytyväisiä ja 14 % tyytymättömiä vesihuollon tiedotuksen toimivuuteen yleensä.
- Vesihuollon tiedotus häiriötilanteissa: **3,71** (+0,13) – Keskimäärin 60 % vastaajista oli tyytyväisiä ja 15 % tyytymättömiä vesihuollon tiedotukseen häiriötilanteissa.

Elinvoimakeskus

Vastuullisuus, energiaviisaus ja resurssitehokkuus

Vesihuollon vastuullisuus voidaan ymmärtää monin eri tavoin. Laajasti ymmärrettynä voidaan ajatella, että suurin osa tässä raportissa käsitellyistä muuttujista ja niistä muodostuva kokonaiskuva antavat käsityksen vastuullisuudesta suomalaisessa vesihuollossa.

Vastuullisuus oli vesihuoltostrategioiden jalkauttamisen pääteema vuonna 2025. Teeman puitteissa järjestetään työpajoja loppuvuodesta 2025 ja alkuvuodesta 2026. Näiden työpajojen pohjalta rakennetaan yhteistä parempaa ymmärrystä vastuullisuuden toimeenpanosta vesihuollossa. Tämän työn pohjalta kehitetään myös mahdollisesti mittarit vastuullisuuden seurantaan.

Vesihuollon hiilineutraalisuuden ja kiertotalouden edistämistä on tutkittu Suomen Ympäristökeskuksen Vesihuki-hankekokonaisuudessa. Tulosten pohjalta lisätään kysymyksiä mittarointikyselyyn, joilla jatkossa tullaan epäsuorasti arvioimaan vesihuoltolaitosten energiaviisauden ja resurssitehokkuuden edistämistä.

Yhteenveto

Elinvoimakeskus

Elinvoimakeskus

Yhteenveto 1/3

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että suomalaisen vesihuollon toimintavarmuus on korkealla tasolla ja vesihuoltopalveluiden laatu on erittäin hyvä. Vuonna 2025 toteutetun varmuusluokitustarkastelun perusteella yli puolet toimitetusta talousvedestä kuuluu ylimpään varmuusluokkaan A, kun taas alimpaan 0-luokkaan kuuluu vain noin 10 % vesimäärästä.

Kokonaisuutena tässä raportissa käsitellyt tulokset herättävät kuitenkin kysymyksiä toimintavarmuudesta tulevaisuudessa. Vesihuoltolaitosten henkilöstöresurssit vaikuttavat hyvin niukoilta. Normaalioloissa vesihuolto toimii laadukkaasti, mutta pystytäänkö vesihuoltopalvelut turvaamaan myös häiriötilanteissa? On myös kyseenalaista, mikä on valmius kehittää toimintaa ja vastata toimintaympäristön muutoksiin nykyisillä resursseilla. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, kuinka harva laitos on tehnyt digitalisaatiosuunnitelman. Lisäksi osaamisen kehittämiseen panostetaan rajallisesti. Vastanneista laitoksista valitettavan harva on osallistunut häiriötilanneharjoituksiin viime vuoden aikana.

Elinvoimakeskus

Yhteenveto 2/3

Vuoden 2026 alussa voimaan astuneen vesihuoltolain uudistuksen mukaan vesihuoltolaitoksen on laadittava omaisuudenhallintasuunnitelma kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Laitosten omaisuudenhallinnan tilaa on mittarointikyselyssä epäsuorasti kartoitettu kysymällä omaisuudenhallinnan osa-alueisiin kuuluvista ajantasaisista investointi- ja taloussuunnitelmista. Vastanneista laitoksista ajantasainen investointisuunnitelma on 19 %:lla ja taloussuunnitelma 28 %:lla. Tarkasteltaessa vastauksia laitosten kokoluokittain nähdään, että investointisuunnitelma löytyy 60 %:lla ja taloussuunnitelma 55 %:lla vastanneista yli 10 000 asukasta palvelevista laitoksista. Vielä on siis tekemistä, jotta omaisuudenhallinnan tavoitteisiin päästään.

Valitettavan harva laitos tekee ylikunnallista yhteistyötä ja kuntien osuus, jotka ovat mukana voimassa olevassa ajantasaisessa alueellisessa yleissuunnitelmassa saisi olla korkeampi. Myönteistä on, että yhteisen harjoittelun osuus häiriötilanneharjoituksissa oli kasvanut. Tiiviimmän yhteistyön kehittämiselle vaikuttaisi kuitenkin olevan tarvetta.

Tuloksista näkyy myös vesihuoltolaitosten väliset suuret erot. Yleisellä tasolla suuremmilla laitoksilla on paremmat resurssit käytössä ja toiminta on suunnitellumpaa.

Elinvoimakeskus

Yhteenveto 3/3

Tässä raportissa on pyritty antamaan yleiskuva suomalaisen vesihuollon nykytilasta ja tuloksia käytetään muun muassa alueellisten vesihuoltostrategioiden toimeenpanon edistämiseen ja suuntaamiseen. Koska kyseessä on järjestyksessä toinen raportti, kehityssuuntia ei vielä ole mahdollista analysoida tarkasti. Raportin taustalla oleva mittarointikysely on tarkoitus toteuttaa jatkossakin vuosittain, jolloin on mahdollista tehdä vuosien välistä vertailua. Lisäksi muun muassa vesihuollon tietojärjestelmä VEETIstä saatavien tietojen kehittyessä saadaan entistä tarkempaa tietoa suomalaisen vesihuollon kehityksestä. Mittarointia on tarkoitus myös kehittää, kun esimerkiksi ymmärrys vesihuollon vastuullisuudesta paranee.

Lisätietoa suomalaisen vesihuollon tilasta löytyy vesihuollon tietojärjestelmä Veetistä kerättyihin tietoihin perustuvista julkisista raporteista: https://vesi.fi/aineistopankki/vesihuoltolaitosten-raportteja/

Elinvoimakeskus